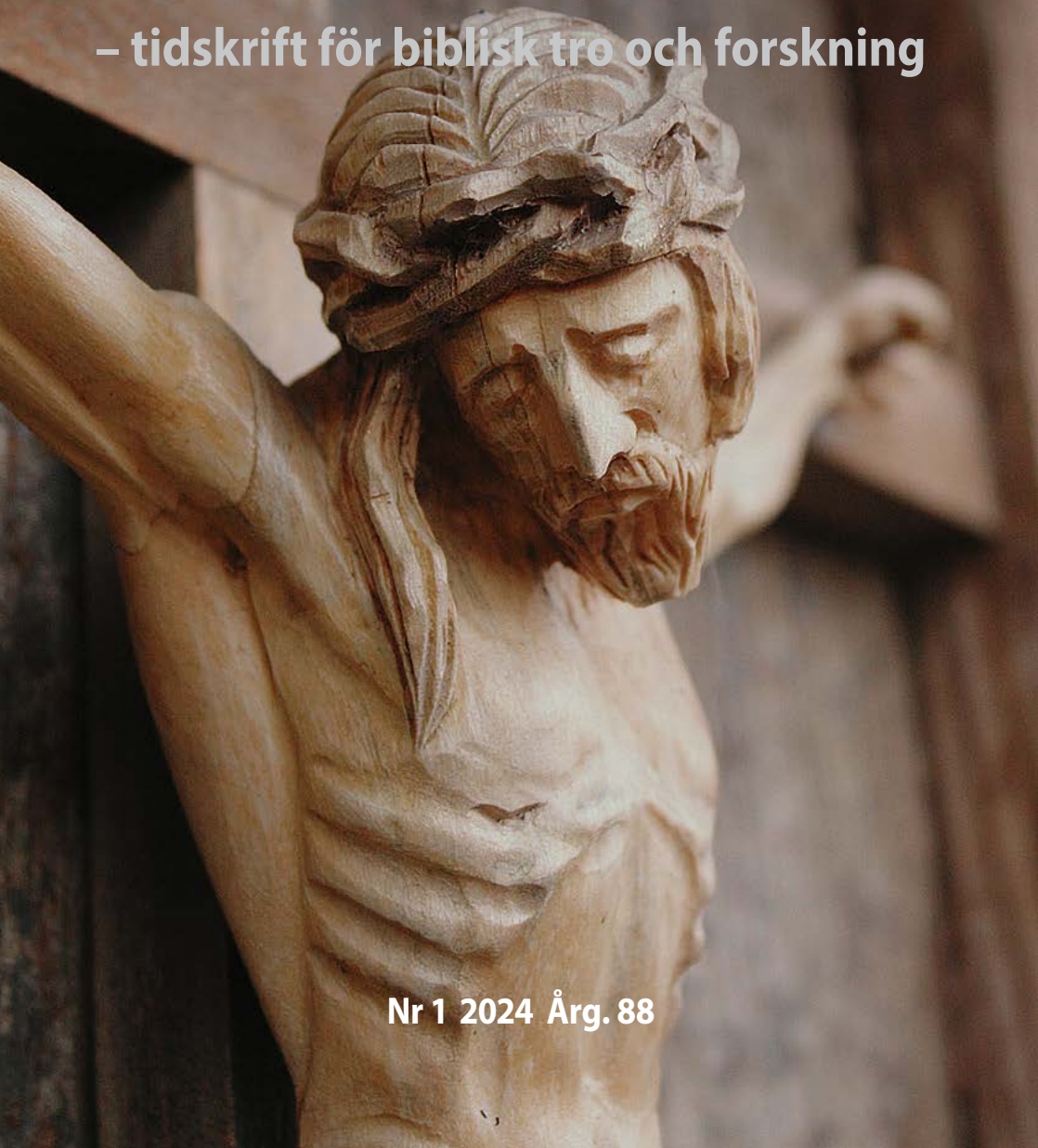

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 1 2024 Årg. 88

INNEHÅLL

Redaktionellt	1
Två förbund men bara ett gudsfolk. Egil Edvardsen	2
När kommer Guds rike? Bjarte Edvardsen	4
Guds fria nåd, hur är den möjlig? SE	11
Kristi födelse – den nya tidsåldern. Brandt Klawitter	22
”En gång blir jorden ny. Det bibliska framtidshoppet”. I Furberg ...	31
Den som tror på Jesus dör inte. SE	36
<i>Frågor och svar</i> : Några översättningsfrågor. SE	40
<i>Utblick över samtiden</i> : Vad fanns före begynnelsen? SE	42
<i>Litteratur</i>	45

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Ingvar Adriansson

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktion är Stiftelsens styrelse: Egil Edvardsen (ordf, Ålgård), Seth Erlandsson (vice ordf), Västerås, Ingvar Adriansson (verks.ledare, Värnamo), Thomas Erlandsson (kassaförvaltare, Svärtinge), Tor Jakob Welde (Nesttun) och Ola Österbacka (sekreterare), samt för layout mm Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra porto- och emballagekostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är inom Sverige 60 kr och utanför Sverige 110 kr.

Prenumerationer och gåvor betalas enligt något av följande alternativ:

Inom Sverige:

Bankgiro 251-4701

Swish 123 626 9633

Handelsbanken, clearing: 6806, kontonummer: 305 320 718

Utanför Sverige används eurobetalning:

IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718, BIC/SWIFT: HANDSESS

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-post: seth.erlandsson@biblicum.se

Tidskriftens expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby

Webbplats: www.biblicum.se; webbutik: forlag.biblicum.se

Beställningar även per e-post: biblicum@biblicum.se

Verksamhetsledare: Ingvar Adriansson, tfn +46 70 393 8127

Förlagssekreterare: Elaine Svensson; förlagsassistenter: Eivor och Kerstin Waljö

Personliga e-postadresser (även styrelsen): foramn.efternamn@biblicum.se

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

1/2024

REDAKTIONELLT

Varmt välkomna till årgång 88 av tidskriften *Biblicum*. Det är nämligen 88 år sedan teol dr David Hedegård startade tidskriften ”För biblisk tro”. När Stiftelsen *Biblicum* bildats 1968 ville David Hedegård att ”För biblisk tro” skulle bli *Biblicums* organ. Så blev det, och fr o m nr 1/1972 ändrades tidskriftens namn till ”*Biblicum - tidskrift för biblisk tro och forskning*”.

Vi gläder oss åt att få förmedla biblisk tro och att många alltjämt ser fram emot en tidskrift som lyfter fram biblisk visdom, inte bedrägliga människotankar. Stort tack till alla som sprider vår tidskrift och försöker få än fler att prenumerera. Alla uppgifter om prenumeration finns här intill. Vi behåller våra låga pren.avgifter.

I detta nummer berör vi en rad ämnen där människotankar ofta fördunklar vad som är bibliskt. Vad menas t ex med Guds folk? Vad är bibliskt när det gäller ”uppräckelsen”? När och hur kommer Guds rike? Vilka olika tidsbegrepp finns i Bibeln? Varför är såväl skapelsen som människans frälsning ett Guds under, mänskligt sett något totalt omöjligt? Varför utsätts vi för prövningar? Hur gick uttåget ur Egypten till och hur prövades då tilliten till Guds frälsningslöfte? Hur prövades också troshjältar som Abraham och Mose? Kommer vår planet att räddas och bli ett jordiskt tusenårsrike? Vad händer med de troendes själar efter den kroppsliga döden?

HERRENS undervisning ger liv åt själen. Psalmisten skriver: ”Salig är den som ... har sin glädje i HERRENS undervisning och begrundar hans ord” (Ps 1:1–2).

Red.

Två förbund men bara ett gudsfolk

Av Egil Edvardsen

Det finns två förbund men bara ett gudsfolk. Det finns inte två olika gudsfolk, ett Guds folk i det gamla förbundet och ett annat Guds folk i det nya förbundet.

Jesus Kristus är alla människors frälsare. Det betyder att han också är Frälsaren för alla dem som levde i det gamla förbundet. Alla de troende som levde innan Jesus blev född väntade på honom och satte sitt hopp till honom. De litade på det löfte som Gud hade gett till dem om honom som skulle komma och friköpa dem. En av dem var Simeon som *”väntade på Israels tröst”*. Han tog den nyfödde Jesus i sina armar och sa: *Nu har mina ögon sett ”din frälsning”* (Luk 2:25ff). En annan var Hanna: *”Just i den stunden kom hon fram och prisade Gud och talade om honom för alla som väntade på Jerusalems frälsning”* (v 38).

Dessa som trodde på löftet i det gamla förbundet tillhörde Guds sanna Israel. De som inte trodde tillhörde inte det sanna gudsfolket. De tillhörde förvisso Israel till det yttre. De härstammade från Israel efter köttet, men *”det är inte de köttsliga barnen som är Guds barn, utan löftets barn räknas som hans avkomlingar”* (Rom 9:8). Det sanna gudsfolket har i alla tider bara bestått av dem som tror på Guds löften. I alla tider gäller Bibelns ord: *”Den som inte tror är redan dömd, eftersom han inte tror på Guds enfödde Sons namn”* (Joh 3:18). *”Den som tror på Sonen har evigt liv”* (Joh 3:36). *”Alla Guds löften har i honom fått sitt ja”* (2 Kor 1:20). *”Hade ni trott Mose skulle ni tro på mig, för det var om mig han skrev”* (Joh 5:46).

Det är alltså inte så som några hävdar, och som faktiskt många tror att vi lär den s k *”ersättningsteologin”*, nämligen att det fanns ett gudsfolk i det gamla förbundet, nämligen Israel, och ett annat i det nya, nämligen den kristna kyrkan. I alla tider har det bara funnits ett gudsfolk, ett sant Israel, nämligen alla de som tror på Guds löften om fräls-

ning genom honom som är den rätte Messias, Jesus Kristus, Guds Son och Människosonen. De som trodde Guds löften under gamla förbundets tid tillhörde alla detta folk. De var *den lilla resten* som inte hade vänt sig bort från Herren och böjt knä för Baal och hedningarnas andra avgudar. ”Jesaja utropar om Israel: *Även om Israels barn vore tabrika som havets sand, ska bara en rest blir frälst*” (Rom 9:27, Jes 10:22).

Samma sak gäller nu i det nya förbundet. De som tror Guds löften om frälsning och förlåtelse för Kristi skull tillhör samma Guds folk. Det är de som inte har vänt sig bort från Herren och böjt knä för alla slags avgudar, antingen det nu är hedniska avgudar, materialismens avgudar eller den falska tidsandan.

”*Därför ska ni veta att de som har tron, de är Abrahams barn*”, skriver Paulus i Galaterbrevet (3:7). Och han skriver vidare: ”Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus. Och *om ni tillhör Kristus är ni avkomlingar till Abraham, arvingar efter löftet*” (3:28–29). Med andra ord: Ett gudsfolk – antingen vi är judar eller icke-judar – som tillhör Kristus.

Utnyttja Biblicums guldgruva: digitala inspelningar!

<https://biblicum.se>

När kommer Gud rike?

Av Bjarte Edvardsen

Låt oss studera vad Jesus enligt Lukas 17:20–30 säger om Guds rike och om tiden för sin återkomst på den yttersta dagen:

Då Jesus blev tillfrågad av fariseerna om när Guds rike skulle komma, svarade han: "Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen. Ingen ska kunna säga: Se, här är det, eller: Där är det. Nej, Guds rike är mitt ibland er."

Till lärjungarna sa han: "Det ska komma en tid då ni längtar efter att få se en enda av Människosonens dagar, men ni kommer inte att få det. Man ska säga till er: Se, där är han! eller: Här är han. Men gå inte dit och följ inte med. För liksom blixten flamlar till och lyser från himlens ena ände till den andra, så ska Människosonen vara på sin dag. Men först måste han lida mycket och bli förkastad av det här släktet.

Så som det var på Noas tid, så ska det vara under Människosonens dagar. Folk åt och drack, gifte sig och blev förgiftade, ända till den dag då Noa gick in i arken. Då kom floden och gjorde lsut på dem alla. På samma sätt var det på Lots tid: de åt och drack, köpte och sålde, planterade och byggde, men den dag då Lot lämnade Sodom regnade eld och svavel från himlen och gjorde slut på dem alla. På samma sätt ska det bli den dag då Människosonen uppenbarar sig.

"När kommer Guds rike?" undrade fariseerna. De blev säkert förvånade över svaret de fick från Jesus. Han svarade att de inte skulle kunna se det med ögonen. Att man inte ska kunna peka på en särskild plats. Nej, utan Guds rike var redan då mitt ibland dem.

Guds rike – både nu och senare

Detta med Guds rike är en fråga om både nu och senare. Guds rike finns redan här och nu överallt där evangelium i Ord och sakrament

förvaltas, som vi kan förstå utifrån Jesu liknelser om Guds rike (t ex liknelsen om såningsmannen). I den betydelsen är alltså Guds rike något som kommer till oss medan vi är här på jorden. Men Bibeln talar också om Guds rike som något som ska komma senare, t ex i liknelsen om de tio jungfrurna. I den liknelsen inleder Jesus med att säga: *”Då ska himmelriket bli ...”*, alltså något som ska inträffa i framtiden. Så Guds rike kan också betyda Guds eviga rike som ska uppenbaras i sin härlighet från och med den yttersta dagen, då vi ska vi få leva för evigt tillsammans med Gud och alla våra trossyskon. Men det finns också de som redan har fått komma till Guds rike, som till exempel rövaren på korset som bad att Jesus skulle tänka på honom när han ”kom till sitt rike” – då fick han det här löftet från Jesus: *”I dag ska du vara med mig i paradiset”* (Luk 23:43).

Att Guds rike handlar om både nu och senare finns också med i Luthers enkla och fina förklaring till den andra bönen i Fader vår: *”Hur kommer Guds rike? Guds rike kommer när vår himmelske Fader ger oss sin helige Ande, så att vi genom hans nåd tror på hans heliga ord och lever gudfruktigt här på jorden och för evigt i himmelen.”*

Guds rike – nu

Ändå så fick inte fariseerna höra från Jesus att Guds rike både är här och nu och i framtiden, utan de fick höra det som de först behövde förstå. För även om någon skulle få veta *när Guds rike ska komma*, så har de ingen nytta av det om de inte också vet *hur man kommer in i Guds rike*. Detta hade inte fariseerna och de skriftlärdade förstått. Det var därför som Jesus behövde förklara för Nikodemus att man behöver födas på nytt för att komma in i Guds rike – han hade inte heller förstått detta (Joh 3:3). Fariseerna behövde få höra att Guds rike redan där och då fanns mitt ibland dem i och med att Jesus hade kommit till dem och förkunnade evangeliet för dem och alla andra som ville lyssna. Men fariseerna tog inte till sig av hans undervisning. De hade förhärdade hjärtan som inte förstod något, trots att de ”hörde och hörde”, som det står i Jesajas profetia: *”Ni ska höra och höra men inte förstå”* (Jes 6:9; Matt 13:14).

Guds rike – senare

Men till lärjungarna så fortsatte Jesus att förklara ännu mer om Guds rike, och här kommer han in på den framtida aspekten – att Guds rike också är något *som ska komma*.

Det finns en likhet mellan Guds rike i nutid och Guds rike i framtid. När det gäller båda så säger Jesus att vi inte ska söka en särskild plats. Det går inte att säga ”se, här är det” eller ”där är det” om Guds rike i nutid – för Guds rike är inte begränsat till endast en plats, utan det finns överallt där evangeliet förkunnas och sakramenten förvaltas.

Men det är intressant att Jesus säger något liknande om den yttersta dagen. Han varnar oss för att lyssna till de som säger ”se, där är han” eller ”här är han”. *”Gå inte dit och följ inte med!”* varnar Jesus. Men är det inte underligt med en sådan varning? Nej, det är inte alls underligt, därför att när Jesus kommer tillbaka så ska det vara synligt och tydligt för alla människor över hela jorden. Han jämför sin återkomst med en blix: *”För liksom blixten flamlar till och lyser från himlens ena ände till den andra, så ska Människosonen vara på sin dag.”* Jämförelsen går inte att misstolka. När det är åskväder så behöver ingen säga till sin granne: ”Kom hit, så ska du få se hur det blixtrar på himlen!” Nej, det behövs inte, för blixten lyser upp hela himlen. Lika synligt ska Jesu återkomst vara.

Alla människor över hela jorden kommer att få erfara det, fastän många kommer att önska att de slapp undan. Precis som människorna på Noas tid skulle önska att de slapp undan syndafloeden och som invånarna i Sodom på Lots tid önskade att de slapp undan elden från himlen – så kommer många också att önska att de slapp undan domen på den yttersta dagen. Vi kan läsa i Uppenbarelseboken om hur människor ska försöka gömma sig: *”Och jordens kungar, stormännen och befälhavarna, de rika och mäktiga och alla slavar och fria gömde sig i hålor och bland bergens klippor, och de sa till bergen och klipporna: Fall över oss och göm oss för honom som sitter på tronen och för Lammets vrede! Deras vredes stora dag har kommit, och vem kan då bestå?”* (Upp 6:15-17).

Tre sätt att tänka före den yttersta dagen

När det gäller den yttersta dagen finns det tre sätt för kristna att tänka. De första två handlar om att man är övertygad om att Herrens dag antingen måste dröja ett tag till (att det måste bli ännu värre först) eller att den måste komma väldigt snart (eftersom det ser väldigt illa ut). Men det finns problem med båda dessa sätt att tänka, och jag tycker att det kan vara värt att förklara varför.

1. *"Han kommer nog inte än på ett tag!"*

Någon kanske tänker: "Det måste bli ännu värre här i världen för att Jesus ska kunna komma tillbaka. Han kommer nog inte än på ett tag!" Ja, det skulle visserligen kunna bli ännu värre. Men vi kan också konstatera att det redan är väldigt illa. Jesus sa till lärjungarna: *"Det ska komma en tid då ni längtar efter att få se en enda av Människosonens dagar."*

Farhågan med att tänka "han kommer nog inte än på ett tag!" är att man inte är redo om Jesus faktiskt skulle komma tillbaka tidigare än man har förväntat sig. Eller att man börjar luta sig tillbaka och inte har någon brådska med att sprida evangeliet till alla människor. Ett annat problem är ifall man tänker sig att det finns vissa tecken på den yttersta tiden som vi fortfarande går och väntar på. Men vi kan se att de tecken som Jesus och apostlarna har lovat ska visa sig före den yttersta dagen redan har gått i uppfyllelse. Vi har blivit lovade krig, svält och naturkatastrofer. Vi har blivit lovade förföljelse, falska profeter och laglöshet. Vi har blivit lovade sådana som påstår sig vara Messias. Allt detta har redan hänt.

Vi har också blivit lovade att Antikrist ska stiga fram – som Paulus kallar för *"laglöshetens människa ... motståndaren som förhäver sig över allt som kallas gud eller heligt så att han sätter sig i Guds tempel och säger sig vara Gud"* (2 Tess 2:4). Detta har också redan hänt. Vi går inte och väntar på att Antikrist ska träda fram som det sista tecknet innan Jesus kommer tillbaka. Nej, Antikrist har redan uppenbarat sig. I den romersk-katolska kyrkan upphöjer påven sig till samma nivå som Gud när han menar att det han säger är ofelbart och att han kan införa nya läror som alla kristna måste acceptera, i linje med Guds Ord. Med andra ord stämmer det väl överens med vad Paulus säger att Antikrist *"sätter sig i Guds tempel och säger sig vara Gud"*. Men värst av allt är att påven förnekar evangeliet när han förkastar att rättfärdiggörelsen är en gåva att lita på och ta emot genom tron allena och fördömer alla som tror på detta. "Antikrist" är med andra ord ett passande namn, eftersom den som är emot (*anti*) det sanna evangeliet också är *emot* Kristus (*anti* Kristus). Men då är det ju också väldigt uppenbart för oss att detta är en falsk profet som vi inte ska lyssna till.

Men det finns faktiskt ännu ett tecken på den yttersta tiden som vi nog inte brukar tänka på som ett sådant tecken. Jesus sa: *"Men först måste Människosonen lida mycket och bli förkastad av det här släktet."* Att Jesus led och dog på korset för våra synders skull var alltså det första tecknet på den yttersta tiden och sedan har också alla de andra gått i

uppfyllelse. Så vi går alltså inte och väntar på att fler tecken måste gå i uppfyllelse.

2. *”Nu måste det vara väldigt nära!”*

Andra kanske tänker tvärtom: ”Det kan inte bli värre än så här. Nu känns det verkligen som att den yttersta dagen är nära.” På ett sätt kan det vara bra att tänka så, för då kommer man förhoppningsvis att vara beredd och vaksam, vilket Jesus uppmanar oss till. Och det är bra ifall det skulle leda till att man blir mer ivrig att sprida evangeliet.

Farhågan finns dock att man blir så uppslukad av den här föreställningen – att den yttersta dagen kommer väldigt snart – att man går in ett speciellt tillstånd där man blir rädd och fylld av ångest inför framtiden. Och då kan det också bli svårt att leva som normalt och förvalta sin tid på ett bra sätt. Enligt Bibeln behöver kristna inte vara rädda när de tänker på den yttersta dagen, utan Jesus säger: *”Men när det här börjar hända, så räta på er och lyft era huvuden, för er befrielse närmar sig”* (Luk 21:28). Även om det skulle se mörkt ut så behöver vi alltså inte få panik. För vi vet ju ändå att den yttersta dagen innebär vår befrielse från den här syndiga världen – *”för er befrielse närmar sig”*, som Jesus sa. Och även om vi skulle vara övertygade om att det inte är länge kvar, så ska vi fortsätta leva som normalt och förvalta vår tid och våra förmågor på bästa sätt enligt Guds vilja. *”Sätt en ära i att leva lugnt och sköta ert och arbeta med era händer, så som vi befallt er”* (1 Tess 4:11).

Ett annat problem är att det också kan leda till att man blir otålig allt eftersom tiden går (för man tänkte kanske för flera år sedan att Jesus redan borde ha kommit). Då tänker man kanske: ”Men kommer inte Jesus snart?” Det kan i sin tur leda till att man börjar spekulera; att man försöker hitta bibelverser som man menar måste stämma överens med särskilda saker som händer i just den tid som vi lever i. Men vi ska akta oss för att spekulera om sådant som Bibeln inte har uppenbarat klart och tydligt för oss.

3. *Var istället förberedd på att Jesus kan komma när som helst*

Nu har vi gått genom två sätt att tänka gällande den yttersta dagen. Det ena är att man tänker att den dagen måste komma väldigt snart, och det andra är att den dagen måste dröja ett tag till.

Det finns ett bättre sätt att tänka. Och det är att alltid vara förberedd på att Jesus kan komma tillbaka när som helst. Då är vi både förberedda

ifall den dagen skulle komma väldigt snart, men vi är också förberedda ifall den dagen skulle komma längre fram i tiden. Vi behöver alltså både vara alerta och ha tålamod. Och det är ju precis detta som Jesus uppmanar oss att göra: *"Var därför vakna, för ni vet inte vilken dag er Herre kommer. ... Var därför beredda också ni, för i en stund när ni inte väntar det kommer Människosonen"* (Matt 24:42,44).

Herrens dag kan komma när som helst, "i en stund när ni inte väntar det", säger Jesus. Och Paulus skriver: *"Ni vet själva mycket väl att Herrens dag kommer som en tjuv om natten"* (1 Tess 5:2). Jesus har inte gett oss något år, eller någon månad eller något datum för sin återkomst. *"Men den dagen eller stunden känner ingen: inte himlens änglar, inte ens Sonen, ingen utom Fadern"* (Matt 24:36). Men trots att det finns så tydliga bibelställen, så har det ändå funnits några som har påstått sig veta exakt när Jesus ska komma tillbaka. Jehovas vittnen är ett exempel. Men de tog fel. Jesus kom inte när de tänkte sig att han skulle komma.

Hur håller vi oss bäst beredda och vakna?

I stället för att försöka sia om framtiden, så uppmanar Jesus oss att vara vakna och beredda. Hur håller vi oss då vakna och beredda? Ja, det gör vi genom att fortsätta lyssna på dem som predikar Guds Ord till oss. Noa predikade också Guds Ord till sina medmänniskor, men de brydde sig inte om att lyssna på honom. Sedan kom syndafloden över dem helt plötsligt utan att de var förberedda. På samma sätt predikas Guds Ord till många människor idag som inte bryr sig om budskapet. Och på ett liknande sätt ska domedagen komma även över dem helt plötsligt utan att de är förberedda. Syndafloeden på Noas tid och elden över Sodom och Gomorra är som bilder och förebud för den kommande domen över hela världen.

Den kommande domen är dock ännu mer katastrofal, för på den dagen är alla människors nådatid slut. Då återstår bara domen och den dubbla utgången: Antingen evig pina i helvetet eller evigt liv i himmelen.

Läran och budskapet om helvetet är allvarsamt. Det är inte ett budskap som vi ska gömma undan och blygas för att prata om. Men det är också ett budskap som vi ska komma ihåg inte har någon kraft att frälsa någon. Att varna någon för helvetet är bra, men det är inte till så mycket hjälp om vi inte också presenterar det bättre alternativet för dem.

Framför allt så är budskapet om helvetet något som borde få oss kristna att fundera: ”Vad kan vi göra för att så få som möjligt hamnar där?” För när vi inser hur fruktansvärt hemskt det måste vara där, och den plågsamma tanken att det är en evig pina som aldrig ska ta slut – så måste det driva oss att för det första undvika hamna där själva, men för det andra hur vi kan undvika att andra människor hamnar där.

Och svaret är: missionsbefallningen. Missionsbefallningen har ett viktigt syfte att leda så många människor som möjligt till himmelen så att de undviker att hamna i helvetet. Det händer när vi delar lag och evangelium med människor så att de blir medvetna om sin synd och får höra om frälsningen genom Jesus.

Det betyder inte att allt hänger på oss eller att vi kan styra slutresultatet, för i slutändan så är det bara Gud som kan skapa tro i människors hjärtan genom den helige Ande. Men det betyder ändå att vi är delaktiga i det viktiga arbetet med att nå ut till människor med det livsviktiga budskapet om frälsningen som alla behöver få höra om det ska finnas något hopp för dem. Vi vill att samma sak som hände fångvaktaren i Filippi ska hända för så många människor som möjligt. Han frågade: *”Herrar, vad ska jag göra för att bli frälst? De svarade: Tro på Herren Jesus så blir du frälst”* (Apg 16:30–31).

Guds fria nåd, hur är den möjlig?

Av Seth Erlandsson¹

Guds lag visar oss människor – och behöver visa oss – vårt stora syndafördärv, att vi har ett hjärta, ett inre, som är allt annat än heligt och rent. Det är tvärtom fullt av synd, av onda tankar och begär. Det som kommer från hjärtat gör människan oren, sa Jesus till sina lärjungar. *”Inifrån, från människornas hjärtan, kommer de onda tankarna: sexuell omoral, stöld, mord, äktenskapsbrott, girighet, ondska, svek, orgier, avund, hädelse, högmod och dårskap. Allt detta onda kommer inifrån och gör människan oren”* (Mark 7:21–23).

Guds lags krav på helighet kan sammanfattas med orden: ”Du ska älska HERREN din Gud *av hela ditt hjärta* och du ska älska din nästa som dig själv.” *”På dessa två bud hänger hela lagen och profeterna”*, understryker Jesus (Matt 22:37–40). Genom lagen avslöjas vår ohelighet och därmed vår oförmåga att frälsa oss själva.

Vem kan då bestå inför Gud den helige som är ”en förtärande eld” mot all synd? (5 Mos 4:24, Heb 12:29). Också kung David ställde den frågan: ”Vem får gå upp på HERRENS berg? Vem får komma in i hans helgedom?” (Ps 24:3). David vet Guds svar: *”Den som har oskyldiga händer och rent hjärta”* (v 4). Ingen människa har efter syndafallet oskyldiga händer och ett rent hjärta. Därför kan ingen människa komma in i Guds helgedom, in i Guds rike, *i sitt eget namn*. ”Genom laggärningar blir ingen människa rättfärdig” (Gal 2:16).

Bara i Guds namn finns och erbjuds räddning

Bibelsn glada budskap är att det finns en lösning, en väg för syndare att komma in i Guds rike. Gud utlovade så snart syndafallet hade ägt

1 Föredrag hållet vid Biblicumdagen i Alvesta den 30/9 2023, här något bearbetat och utvidgat.

rum en Frälsare (1 Mos 3:15) och detta löfte har infriats. ”När tiden var inne sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att friköpa dem som stod under lagen så att vi skulle få söners rätt” (Gal 4:4–5). Den syndfrie Människosonen, ”kvinnans säd” Jesus Kristus, är som vår ställföreträdare, vår enda räddning. Han är den enda vägen till den himmelska glädjen: *”Jag är vägen ... Ingen kommer till Fadern utom genom mig”* (Joh 14:6). *”Vi kan inte komma till Fadern i vårt eget namn, bara i Guds namn.”*

När Jeremia profeterar om räddningen genom Messias, skriver han: ”Detta är det namn man ska ge honom: *HERREN vår rättfärdighet*” (Jer 23:6). Han skriver också: *”För ditt namns skull: Förkasta oss inte!”* (Jer 14:21). Jesaja skriver: *”HERREN HERREN är min styrka och min lovsång. Han har blivit min frälsning”* (Jes 12:2). David skriver i Psaltaren: *”För ditt namns skull, HERRE, förlåt min synd, för den är stor”* (Ps 25:11). *”Ge åt HERREN hans namns ära!”* (Ps 29:2). *”Gud, fräls mig genom ditt namn!”* (Ps 54:3). *”HERRE, ge mig liv för ditt namns skull!”* (Ps 143:11).

Den ende ställföreträdare som har förmågan att uppfylla kravet på ett rent hjärta är gudamänniskan Jesus Kristus. Han uppfyller Guds krav fullkomligt för alla syndares räkning, och fastän syndfri tar han fördömsedom för våra synder på sig, blir dödad i vårt ställe. Den frälsning som Jesus ställföreträdande har genomfört för oss, den förebildades under gamla förbundets tid av de många ställföreträdande synd- och skuldoffren. Jesaja fick långt i förväg i en syn se uppfyllelsen av förebilderna, Messias som det ställföreträdande försoningsoffret: *”Han blev genomborrad för våra brott, slagen för våra synder. Straffet blev lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade. Vi gick alla vilse som får, var och en gick sin egen väg. Men all vår skuld lade HERREN på honom”* (Jes 53:5–6).

Evangeliet om ställföreträdaren Jesus Kristus är den enda räddningen för alla som genom lagens krav på rena hjärtan inte kan komma till den himmelska glädjen i sitt eget namn. Glädjebudskapet lyder: *”En har dött för alla, och därför har alla dött”* (2 Kor 5:14). *”Kristus dog för våra synder enligt Skrifterna”* (1 Kor 15:3). *”Han som inte visste av synd, honom gjorde Gud till synd i vårt ställe, för att vi i honom skulle bli rättfärdiga inför Gud”* (2 Kor 5:21). *”Rättfärdighet kommer att tillräknas oss som tror på honom som uppväckte vår Herre Jesus från de döda, han som utlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull”* (Rom 4:24–25). *”När vi nu har förklarats rätt-*

färdiga genom hans blod, hur mycket mer ska vi då inte genom honom bli *frälsta från vredesdomen*? För om vi som Guds fiender blev försonade med honom genom hans Sons död, hur mycket mer ska vi då inte som försonade bli frälsta genom hans liv?” (Rom 5:8–10). ”Liksom *en endas fall ledde till en fördömsedom* för alla människor, så *ledde en endas rättfärdiga gärning till en livgivande, frikännande dom* för alla människor” (Rom 5:18). ”Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och *de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd*, därför att de är friköpta av Kristus Jesus” (Rom 3:23–24).

Utan Guds oförtjänta nåd är vi evigt förlorade. Gud den trefalt helige tar sig an oss syndare ”*för sitt eget namns skull*”, bara pga sin godhet och sin älskade Sons frälsningsgärning. Den ende sanne Guden, HERREN, är ”en barmhärtig och nådig Gud, *sen till vrede och stor i nåd och sanning*” (2 Mos 34:6, Ps 86:15). Paulus skriver: ”*Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det*” (Ef 2:8). **Att tro** innebär inte att genom en trogärning förtjäna Guds nåd utan **atta lita på Guds löftesord och ta emot frälsningen som en oförtjänt gåva**. Med **otro** menas motsatsen, *att misstro Guds löftesord och vägra ta emot frälsningens gåva*.

Betydelsen av Guds löftesord, storhet och makt

Guds löftesord har makt att upptända tro, samtidigt som synden har makt att förblinda så att vi förlorar ur sikte Guds makt att uppfylla sina löften och bara vill lita på vad som är mänskligt möjligt. Kung David är ett exempel på syndens makt att förblinda och förföra. Han syndade svårt. Men han är också ett exempel på förlåtelsens och nådens makt att upprätta. Hans herdetjänst pekade fram emot Messias herdetjänst, så att Messias i flera profetior kan kallas för David (se Hos 3:5, Jer 30:9, Hes 34:23f; 37:24f). Kung David skriver i Psaltaren: Jag vill ”*prisa ditt namn för din nåd och sanning, för du har gjort ditt ord och ditt namn större än allt*” (Ps 138:2). ”*Hans storhet är ofattbar... Dina väldiga gärningars makt ska man tala om, och din storhet ska jag förkunna*” (Ps 145:3–6). Låt oss nu studera **några exempel i GT på Guds löftesord**:

Guds löftesord till Abraham

Abraham hade fått detta löfte: ”*Jag ska göra dig till ett stort folk... I dig ska jordens alla släkter bli välsignade*” (1 Mos 12:2–3). Hur skulle nu detta kunna ske? Åren gick och Abraham fick inga barn. ”*Herre GUD, vad ska du ge mig? Jag går ju bort barnlös!*” (1 Mos 15:2). Men Guds löftesord

bygger inte på vad som är mänskligt möjligt. Därför upprepar Gud sitt löfte i all dess orimlighet: Abraham, ”se upp mot himlen och räkna stjärnorna, om du kan räkna dem... Så ska din avkomma bli” (v 5). Och vad hände? Guds löftesord hade makt att skapa tro: *”Abraham litade på HERREN, och han räknade honom det till rättfärdighet”* (15:6).

Tron är inte en gärning att förtrösta på, utan det är HERREN och hans löftesord som är trons föremål. Därför behöver Abraham och vi alla prövningar, så att vi inte förtröstar på oss själva. Vi vill lätt förtrösta på någon egen gärning i st f *Guds nåderika gåva, hans frälsning som är ett nådesunder*. Därför sattes också Abrahams tro på prov. Hans hustru Sara var ofruktsam, så hur skulle hon kunna bli med barn. Lösningen på deras problem var enligt Sara att Abraham fick barn via Saras slavinna Hagar. ”Gå in till min slavinna. Kanske kan jag få barn genom henne”, sa Sara (16:2). Abraham föll för Saras lösningsförslag och fick sonen Ismael med Hagar. Nu hade Abraham hunnit bli 86 år, så det var hög tid att han fick en son. Men denna mänskliga lösning var inte Guds. *Löftesordets uppfyllelse hade inte sin grund i det mänskligt möjliga*.

Tretton år senare uppenbarade sig HERREN på nytt för Abraham. Nu hade han hunnit bli 99 år och Sara 89. Gud sa: ”Jag ska ge dig *en son med Sara...* Då föll Abraham ner på sitt ansikte, men *han log och sa för sig själv: ”Ska det födas barn åt en man som är hundra år? Och ska Sara föda barn, hon som är nittio år?”* (17:16–17). Vi ser att också Abraham hade svårt att stadigt förlita sig på Guds löftesord. Kan detta vara möjligt? Sara är ju ofruktsam och jag är snart 100 år! När Sara hörde att Gud sa till Abraham: ”Jag kommer tillbaka till dig *nästa år vid denna tid*, och se, *då ska din hustru Sara ha en son*”, *då log också Sara*. Då sa HERREN till Abraham: ”Varför log Sara och tänkte: Ska jag föda barn, jag som är så gammal? *Skulle något vara omöjligt för HERREN?*” (18:10–14).

Den stora förebilden för frälsningen

Frälsningen från träldomen i Egypten nämns i Bibeln flera gånger som den stora förebilden för frälsningen genom Guds utsände Son. Den var *mänskligt sett omöjlig*, precis som frälsningen från syndens, dödens och djävulens våld genom Jesus Kristus, uppfyllelsen av denna förebild. Men både förebilden och dess uppfyllelse genom Jesus Kristus möts av mycket otro. Guds under, en frälsning av nåd *allena*, förkastas av de flesta. *”Våra fäder i Egypten tog inte lärdom av dina under*, de tänkte inte på *dina många nådegärningar* utan gjorde uppror vid havet, vid Un-

dergångens hav' (på hebr. *Yam-suf*). Men han frälste dem *för sitt namns skull*, för att göra sin makt känd" (Ps 106:7–8).

Stora prövningar väntade efter frälsningen ut ur Egypten, precis som för de Kristustroende som förlitar sig på hans frälsningsgärning. Tron på frälsningens under behöver prövas och stärkas. Den innebär inte en frihet från allt lidande i den här syndens värld. "Vi måste gå igenom många lidanden för att komma in i Guds rike" (Apg 14:22), påminde apostlarna de Kristustroende. Och till den troende Abraham sa HERREN: "*Du ska veta att dina efterkommande ska bo som främlingar i ett land som inte är deras där man ska göra dem till slavar och förtrycka dem i 400 år*" (1 Mos 15:13). Genom hungersnöd hade Abrahams ättlingar hamnat i Egypten. När det kom en ny kung i Egypten som inte kände till Jakobs son Josef, ansåg han: "Israels barns folk har blivit för stort och mäktigt för oss... Därför satte man arbetsledare över dem och *plågade dem med tvångsarbete*" (2 Mos 1:9, 11). Detta är bakgrunden till den frälsning ut ur Egypten som vi nu ska studera närmare.

Guds uppdrag och löftesord till Mose

När Mose, som levde som flykting i Midjans land efter att ha mördat en egyptier, vallade fåren åt sin svärfar Jetro och kom till Guds berg Horeb (som uppenbarligen låg i Midjans land, öster om Akabaviken), "*uppenbarade sig HERRENS ängel för honom i en eldslåga som slog upp ur en buske*" (2 Mos 3:1–2). Denne "HERRENS Utsände" (ordet "ängel", på hebr. *Mal'ak*, betyder "utsänd") visade sig vara *ingen mindre än Gud själv*, Faderns evige Son. Redan före sitt människoblivande *nedsteg* Sonen flera gånger till människorna och *uppenbarade Guds nåd och frälsning för dem*. Han sa till Mose: "*Jag är din fars Gud – Abrahams Gud, Isaks Gud och Jakobs Gud... Jag har sett hur mitt folk förtrycks i Egypten... Jag känner deras lidande. Därför har jag stigit ner för att rädda dem från egyptierna och föra dem ut ur landet upp till ett gott och rymligt land, ett land som flödar av mjölk och honung... Jag ska sända dig till farao, och du ska föra mitt folk, Israels barn, ut ur Egypten*" (2 Mos 3:6–8).

Vilket underbart löftesord: *Den ende sanne och levande Guden uppenbarade sig genom sin Son och lovade rädda de förtryckta från slave-riet!* Observera: *Gud* är frälsaren, inte Mose. Men Mose får ett viktigt uppdrag: Han ska samla Israels ledare och delge dem detta glädjebudskap: "*HERREN, era fäders Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud och Jakobs Gud, har uppenbarat sig för mig [Mose] och sagt: Jag har sett till er och vet vad de*

har gjort mot er i Egypten. Därför säger jag: Jag ska föra er ut ur lidandet i Egypten och upp till kananeernas, hetiternas, amoreernas, perisseernas, hiveernas och jebusiternas land, ett land som flödar av mjölk och honung” (2 Mos 3:15–17). Vad ska då Mose göra? Han ska ”gå till Egyptens kung och säga till honom: HERREN, hebreerna Gud, har visat sig för oss. Låt oss gå tre dagsresor in i öknen och offra åt HERREN vår Gud” (v 18).

Mose bävade inför detta uppdrag. Han ville slippa det. Hur skulle han, en mördare som tvingats fly undan farao för att undkomma ett dödsstraff, kunna återvända till Egypten och tala med farao om att släppa Israels barn fria? *Han tappade ur sikte Guds löftesord, att det var Gud den allsmäktige som skulle genomföra räddningen. Hans starka hand skulle bryta ner faraos motstånd. Gud förklarade: ”Jag vet att Egyptens kung inte kommer att låta er gå om inte **en stark hand** tvingar honom. Därför ska jag räcka ut **min hand** och slå Egypten med alla slags under som jag ska göra där. Sedan kommer han att släppa er”* (3:19–20). Men det som var mänskligt möjligt dominerade Moses synfält, och då var det inte underligt att han bävade inför uppdraget. Han sa: ”Men om de inte tror mig och inte lyssnar på mina ord utan säger: HERREN har inte uppenbarat sig för dig?” (4:1), och dessutom: ”Jag är ingen ordets man” (4:10). ***Hur svårt är det inte att lita på Guds löftesord, att frälsningen inte grundar sig på mänsklig förmåga utan på nåden allena?***

Men Gud är ”en nådig Gud, *sen till vrede och stor i nåd och sanning*”. Han gav Mose ytterligare undervisning och dessutom en speciell stav i handen. ”Med den ska du göra dina tecken” (4:17). Då åtog sig Mose till sist uppdraget. Han återvände med färhjorden till sin svärfar Jetro, berättade för honom om det uppdrag han fått av Gud och bad honom: ”Låt mig vända tillbaka till mina bröder i Egypten!” Jetro trodde vad Mose berättade för honom och sa: ”Gå i frid!”

HERREN ingöt ytterligare mod i Mose med orden: ”Alla som ville ta ditt liv är döda” (4:19). Dessutom hade Mose redan fått Guds osvikliga löfte: ”När du har fört folket ut ur Egypten, ska ni hålla gudstjänst **på detta berg**” (3:12). ”Då tog Mose sin hustru och sina söner och satte dem på sin åsna och återvände till Egyptens land. Och Mose tog Guds stav i handen” (v 20).

Det började illa för Mose och Aron. När de kom till farao och sa: ”Så säger HERREN, Israels Gud: Släpp mitt folk, så att de kan hålla högtid åt mig i öknen!”, svarade farao: ”Vem är HERREN? Skulle jag lyssna på honom och släppa Israel.” Men Mose och Aron betonade: ”Hebreernas

Gud *har* uppenbarat sig för oss. Låt oss få gå *tre dagsresor* in i öknen och offra åt HERREN vår Gud” (2 Mos 5:1–3). Men farao trodde inte på HERREN och att han skulle ha uppenbarat sig. Hänvisningen till HERREN resulterade bara i att farao ökade förtrycket. Då förlorade Mose på nytt Guds löftesord ur sikte. *Han klagade inför HERREN: ”Herre, varför har du handlat så illa mot detta folk? Varför sände du mig? ... Du har inte gjort någonting för att rädda ditt folk”* (5:22–23).

Denna anklagelse och misstro var allvarlig. Men HERREN är ”en barmhärtig och nådig Gud” (34:6). Han vill få Mose att lita på löftesordet, att han verkligen har makt att hålla sitt löfte om frälsning från slaveriet i Egypten. I sin stora nåd förnyar Gud sitt löfte: ”Min starka hand ska få honom att släppa dem, och *min starka hand ska få honom att driva ut dem ur sitt land.*”

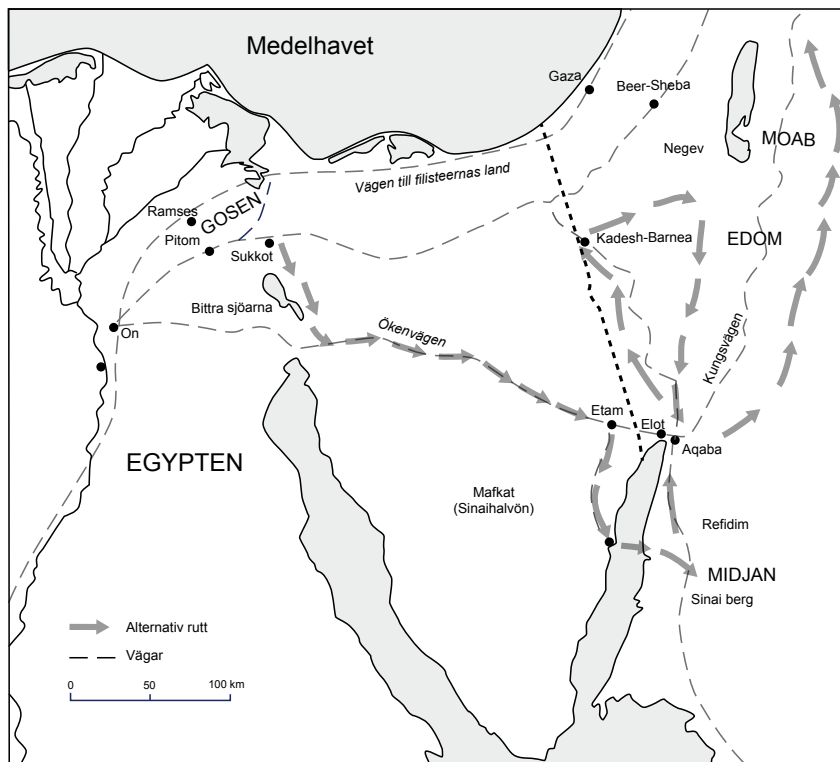
Så blev det, men först efter att Gud visat sin stora makt genom väldiga under. Först efter den tionde plågan gav farao upp. HERREN sa till Mose: ”*En plåga till ska jag sända över farao och Egypten, och sedan ska han släppa er. Han ska till och med driva ut er härifrån när han släpper er*” (11:1). ”Vid midnatt [mellan den 14:e och 15:e Nisan] slog HERREN allt förstfött i Egyptens land”, men Israels barn räddade han genom lamets blod. ”Då steg farao upp på natten, liksom alla hans tjänare och alla egyptier. Och det hördes ett högt sorgerop i Egypten, för det fanns inte ett hem där det inte låg någon död. Farao kallade på natten till sig Mose och Aron och sa: Bryt upp och dra ut från mitt folk, ni själva och Israels barn! *Gå i väg och håll gudstjänst som ni har sagt... Egyptierna skyndade på folket för att få dem ut ur landet fort, för de sa: Annars dör vi allihop*” (12:29–33).

Gud hade visat att det han förutsäger ska ske och lovar att göra, det gör han och har makt att göra. *Frälsningen från Egyptens slaveri är ett under, en gärning av nåd allena.*” Israels barn hade bott i Egypten i 430 år. *Just den dag då de 430 åren hade gått drog alla HERRENS härskaror ut ur Egyptens land*” (2 Mos 12:40).

Äntligen kunde Israels barn lämna slaveriets land trots faraos ihärdiga motstånd. HERRENS Ängel, Guds egen Son, skulle nu enligt sitt löfte föra dem ”*till ett gott och rymligt land, ett land som flödar av mjölk och honung*” (2 Mos 3:8). Det var en mycket stor skara som samlades i staden Sukkot för att börja uttåget, ”omkring 600 000 man till fots förutom deras familjer. En stor blandad folkhop drog ut med dem, och dessutom en mycket stor hjord av får och kor” (12:37f).

Vägen ut ur Egypten

Närmaste vägen från Egypten till det utlovade landet var ”vägen genom filisteernas land”. Men Gud förde dem inte in på den vägen. Han förklarade varför: ”För att inte folket ska ångra sig och vända tillbaka till Egypten när de får se krig. Därför lät han folket ta en omväg, ökenvägen mot Röda havet (ordagrant *Yam-suf*)” (13:17–18).

Karta: Ola Österbacka

Sukkot var startpunkten för ”ökenvägen”. Den gick och går än idag mot Röda havet, mot Aqabavikens nordspets. Det var den vägen som Mose tog när han flydde från Egypten till Midjans land, öster om Aqabaviken, den väg som han och hans familj tog när de återvände från Midjans land till Egypten 40 år senare, och den väg som Aron tog när han lämnade Egypten för att möta Mose vid Horebs berg. HERREN hade sagt till

Aron: ”Gå och möt Mose ute i öknen! Aron gav sig i väg och *mötte Mose vid Guds berg*” (4:27).²

Vi vet alltså vilken väg Israels barn tog när de lämnade Egypten. ”*HERREN gick framför dem om dagen i en molnpelare för att visa dem vägen och om natten i en eldpelare för att ge dem ljus. På så sätt kunde de vandra både dag och natt. Molnpelaren upphörde inte att gå framför folket på dagen och inte heller eldpelaren på natten*” (13:21–22). Det skyndsamma uttåget kunde alltså pågå både dag och natt. *De slog inte läger förrän ”vid utkanten av öknen”* (2 Mos 13:20), så då hade de tågat natt och dag och tillryggalagt minst tre dagsresor. Ökenvägen övergår till ett mycket bergigt landskap den sista sträckan av ökenvägen före Aqabavikens nordspets.

Förtröstan på Gud blir prövad

Nu händer något märkligt. ”*HERREN sa till Mose: Säg till Israels barn att de vänder och slår läger framför Pi-Hachiroth ... Faraon kommer att säga att Israels barn har gått vilse i landet, instängda av öknen*” (14:2–3). Vad är det fråga om? Varför handlade HERREN på detta sätt? Svaret ges i nästa vers: ”Jag ska göra faraos hjärta hårt så att han förföljer dem. Jag ska förhärmliga mig på faraon och hela hans här” (v 4).

Faraon hade till sist inte bara gått med på att släppa Israels barn fria från slaveriet och att de med familjer och djur fick tåga ut ur Egypten. Han hade *t o m drivit ut dem*. Men nu, när han fick rapporter om att folket ”hade flytt” och [som han trodde] **av misstag förrrat sig ner i en återvändsgränd**, då ångrar han att han gjort sig av med israeliternas viktiga slavtjänst: ”*Vad har vi gjort? Vi släppte israeliterna så att de inte tjänar oss mer!*” (14:5–6). Han visste inte att det var HERREN som låg bakom att israeliterna blev instängda framför havet och gjorde ”den egyptiske kungens hjärta hårt så att han förföljde Israel” (v 7). ”Alla faraos hästar, vagnar och ryttare och hela hans här förföljde dem och *hann upp dem där de slagit läger vid havet, vid Pi-Hachiroth* (”ravinsens mynning”), mitt emot Baal-Sefon” (v 9).

Nu sattes folkets tilltro till Guds löftesord verkligen på prov. Litade de på Gud, han som bl a genom de tio plågorna visat dem att han kan göra det omöjliga. Nej, de litade inte på Gud: ”*De sa till Mose: Fanns*

2 Se artikeln ”Från tråldom till det utlovade landet”, *Biblicum* nr 3/2020, s 99–115, för en utförligare framställning om ”ökenvägen”, Midjans land och Guds berg Horeb.

det inga gravar i Egypten, eftersom du har fört oss hit för att dö i öknen? Vad har du gjort mot oss? **Varför förde du oss ut ur Egypten?** Var det inte det vi sa till dig i Egypten? Vi sa: låt oss vara, så att vi får tjäna egyptierna. **Det hade varit bättre för oss att tjäna egyptierna än att dö här i öknen**" (v 11–12). Men Mose tog fasta på Guds löfte och svarade folket: "Var inte rädda! Stanna upp och *bevittna den frälsning som HERREN i dag ska ge er, och ni ska hålla er stilla*" (dvs ni behöver inte göra någonting, frälsningen är helt och hållet Guds verk) (v 13–14).

Vad hände? HERREN befalldes Mose: "*Lyft din stav och räck ut handen över havet och klyv det, så att Israels barn kan gå rakt genom havet på torr mark.*" Då gjorde Gud havet till torrt land, vattnet klövs itu. Och "Guds ängel som hade gått framför Israels här flyttade sig nu och gick bakom dem. Molnspelaren som hade gått framför dem flyttade sig och tog plats bakom dem, så att den kom mellan egyptierna här och israeliternas... *Under hela natten kunde den ena hären inte komma nära den andra... Israels barn gick rakt genom havet på torr mark, medan vattnet stod som en mur till höger och vänster om dem* (v 19–22).

Egyptierna förföljde dem ut till mitten av havet. Men vid morgonväkten såg HERREN ner från pelaren av eld och moln på egyptiernas här. Han uppmanade Mose att rätta ut handen över havet så att vattnet vände tillbaka över egyptierna. Egyptierna flydde men möttes av vattnet och HERREN strödde ut dem mitt i havet. Inte en enda av dem kom undan. "*Så frälste HERREN den dagen Israel från egyptiernas hand*" (14:30). "Och de trodde på Herren och hans tjänare Mose" (v 31). Tron skapade inte frälsningen. Det var frälsningen som skapade tron.

Men hur länge? Frälsningen vid Yam-suf, "Undergångens hav", ca 20 dagar efter uttåget ur Egypten, försvann snart från de flestas synfält. När de kommit över till andra sidan havet och efter ytterligare ca 10 dagars vandring kom till Elim, där det fanns 12 vattenkällor och 70 palmer, då hade det gått nästan en månad. *För de lämnade Elim "den femtonde dagen i andra månaden"* (16:1). Och de kom till Sinai öknen där Horebs berg fanns "*då den tredje månaden började*" (19:1), alltså *45 dagar efter uttågets början*. HERREN hade nu uppfyllt sitt löfte. Han hade ju lovat: "*När du har fört folket ut ur Egypten ska ni hålla gudstjänst på detta berg*" (3:12), alltså det berg där HERRENS Ängel hade uppenbarat sig för Mose i den brinnande busken när han vallade sin svärfar Jetros får.

Men vilken gudstjänst höll folket? Dess värre: **en gudstjänst i otro**. I otålighet över att Mose dröjde så länge på bergets topp, när han mottog

de tio förbundsorden, gjorde de sig en guldkalv och sa: ”Här är din gud, Israel, som har fört dig upp ur Egyptens land.” Aron byggde ett altare framför den och utropade: ”I morgon är det *en HERRENS högtid*.” Och de steg upp tidigt nästa morgon och offrade brännoffer och bar fram gemenskapsoffer. Då sa HERREN till Mose: ”Gå dit ner, för ditt folk som du har fört upp ur Egyptens land *drar fördärv över sig*. De har redan vikit av från den väg som jag befallde dem att gå... Det är ett hårdnackat folk” (32:3–9).

De stannade vid Horebs berg *ett helt år*. Först ”andra året [efter uttåget], i andra månaden, på tjugonde dagen, höjde sig molnskyn från vittnesbördets tabernakel” och ”de bröt upp från Sinai öken” och gick från plats till plats (4 Mos 10:11–12) tills de efter ”elva dagsresor” (5 Mos 1:2) var nära det utlovade landets sydgräns. Där, i Parans öken, slog de läger i Kadesh-Barnea. Nu skulle de äntligen få tåga in i det utlovade landet (4 Mos 13–14), men vad hände? Åter otro, ett förkastande av Guds fria nåd. Hur otroton yttrade sig nu får bli föremål för ett annat föredrag.

Kristi födelse – den nya tidsåldern¹

Av Brandt Klawitter, lärare i kyrkohistoria vid NLA i Bergen

Olika sorters tid

Visste du att det i Nya testamentet finns minst tre olika begrepp för att tala om tid? Till exempel kallas den tid som kan mätas för *kronos*. Det är det tidsbegrepp som ligger bakom ”kronologisk” eller ”kronologi” och andra liknande begrepp. Det handlar om sekunder, minuter, månader och år i ens liv. I Nya testamentet finner vi begreppet när Jesus hade fötts och de vise männen letade efter honom. Då kallade Herodes i hemlighet de vise männen till sig och frågade dem noggrant om tiden då stjärnan hade visat sig (Matt 2:7).

Det finns dock ett annat sätt att tala om tid. Det är den typ av tid som ges för ett specifikt ändamål – *kairos*. I Predikaren talas det om en tid att födas och en tid att dö, en tid att plantera och en tid att rycka upp det som är planterat (Pred 3:2ff). Det är fråga om en tid med en särskild avsikt. I Nya testamentet säger Jesus: ”Tiden är inne och Guds rike är nära. Omvänd er och tro på evangeliet!” (Mark. 1:15). En tid för omvändelse.

Kairos är ett begrepp som också vi kan relatera till. Tänk bara på begreppet ”corona-tider”. En sådan tid eller period befinner vi oss i nu – sedan nästan två år. Och vilka är markörerna, kännetecknen, för denna period? Glädjen och friheten från en tidigare era verkar nu mycket avlägsna. Rädsla, presskonferenser, restriktioner och åtgärder, ansiktsmasker, separation. Vissa kanske säger att det är fråga om avgudadyrkan av vetenskapen och okända vacciner. Andra vill gärna motverka det underjordiska myller som finns av konspirationsteorier. I vilket fall kvarstår spänningar i relationer, rädsla och tvekan gentemot ens medmänniskor.

¹ Artikeln är skriven den 19 dec 2021, mitt under Covid 19-perioden. Översatt av Lars Borgström.

”Inte samlas. Inte besöka. Inte kramas. Inte sjunga.” I vissa delar av världen har regeringar trampat på Guds folks heliga gudstjänstliv och tillbedjan. På andra platser ser vi regeringar förtrycka sina medborgare – grundläggande mänskliga rättigheter tas ifrån dem eller så införs censur av idéer och diskussioner. Utan tvekan är det så i mitt land. I länder som Australien, Nya Zeeland och Österrike – för att bara nämna några – har *pro abort*-mottot ”min kropp, mitt val” glömts bort när det handlar om en annan persons kropp och om en annan fråga. På liknande sätt hade den fria världen för två år sedan argumenterat för att ett fritt, demokratiskt samhälle aldrig skulle tillåta maskering av hela eller delar av sin befolkning. Tänk bara på de invändningar och lagar som förbjöd niqab. Men nu har ansiktsmasken blivit en del av livet.

Oavsett vad man har för åsikt om det som jag hittills har nämnt, så slår det mig att det är en sak som har fått mycket liten uppmärksamhet – särskilt om man tänker på och jämför med Norges tidigare historia. Vad är det? Vi har inte som nation vänt oss till Gud i omvändelse och bön. Hur är det då med vetenskap och medicin? Vi vänder oss åt det hållet varje dag. Politiker och ledare då? Ja, de finns där med sina åtgärder och sin vägledning varje steg på vägen. Men Gud har glömts bort. Därför famlar och snavar vi i mörkret sedan två år tillbaka. Det verkar inte heller som att situationen har förbättrats!

En tredje sorts tid

Det finns också ett tredje sätt att tala om tiden i Nya testamentet. Det är då fråga om en period som är större än en säsong. Det är fråga om en era. Paulus skriver om ”kommande tider”: ”Han [Gud] har uppväckt oss med honom [Kristus] och satt oss med honom i den himmelska världen, i Kristus Jesus, för att *i kommande tider* visa sin överväldigande rika nåd genom godhet mot oss i Kristus Jesus” (Ef 2:6–7). Några verser tidigare, i v 2 och 3, nämner han som kontrast denna världens ”tidsålder”, den här världens köttsliga sätt att leva. Vi kan där notera att det är fråga om en ond tidsålder (jfr Gal 1:4), och att den varit detta ända sedan människans syndafall. Det är en tidsålder som är förknippad med förgänglighet, smärta, sjukdom och död. Det är en tid som står under påverkan och styrning av denna världens furste (Joh 12:31; 14:30; 16:11, jfr Luk 4:5–7), härskaren över luftens välde (Ef 2:2). Det är en era vars tankemöda är förgäves och vars sinnen är förmörkade (2 Kor

4:4). Dess bekymmer och rikedomar är tomhet (Matt 13:22; 1 Tim 6:17). Dess högsta vishet är dårskap (1 Kor 2:6; 3:18). Allt är endast mörker (Ef 6:12). Men det är också en tidsålder som kommer att ta slut. Det är en era som kommer att avslutas med domen.

Vi ser att den innevarande tidsåldern står i starkaste motsättning till den tidsålder som ska komma. Denna kontrast innebär naturligtvis inte något nytt i och med Nya testamentet. Gamla testamentet ser också fram mot en yttersta dag – en ny tidsålder, så att säga – när denna världs orättvisor, avgudadyrkan, girighet, bedrägeri, ondska, begär och synd ska få sitt slut. De olika profetiorna i Gamla testamentet blickade fram emot flera olika händelser. Ganska många av dessa har redan gått i uppfyllelse. Det finns dock händelser som ännu inte har inträffat – särskilt gäller detta den sista ”Herrens dag”. Med nytestamentligt språkbruk innebär denna dag slutet på den innevarande tiden.

Enligt Gamla testamentet ska Herrens dag vara en domedag, där allt kommer att förintas. Genom Sefanja förkunnar Gud: ”Jag ska sopa bort människor och djur, jag ska sopa bort himlens fåglar och havets fiskar, och dem som förleder tillsammans med de ogudaktiga. Jag ska utrota människorna från jordens yta, säger HERREN” (Sef 1:2–3, jfr 1:14–16).

Jesaja uttrycker det på följande sätt: ”Träd fram, ni folk, och hör, lyssna, ni folkslag! Jorden och allt den rymmer ska höra, världen och allt som växer där. För HERRENS vrede riktas mot alla hednafolk, hans harm mot alla deras härskaror. Han viger dem åt förintelse, han utlämnar dem till slakt. Deras slagna ska kastas bort, stank stiger från deras döda kroppar, bergen flyter av deras blod. Himlens hela härskara går under, himlarna rullas ihop som en bokrulle. Hela dess härskara faller förvissnad ner som vissnade löv från vinrankan, som vissnade blad från fikonträdet” (Jes 34:1–4, se även Jes 2:12–21 samt kap 24 och 34).

Faktum är att hela skapelsen kommer att skakas vid den dagens ankomst – den nya tidsålderns inbrott. ”Se, Herrens dag kommer, fruktansvärd med harm och brinnande vrede, för att ödelägga landet och utrota syndarna som bor där. För himlens stjärnor och stjärnbilder ger inte längre sitt ljus. Solen går upp mörk och månen ger inte sitt sken... Därför ska jag få himlen att darr och jorden att gunga och skaka i sina grundvalar – genom Herren Sebaots harm, på hans brinnande vredes dag” (Jes 13:9–10, 13).

Poängen med dessa texter är att man även från Gamla testamentets perspektiv kunde se mot horisonten och den slutgiltiga domen. Slutet

på jordens tidsålder skulle komma. Det skulle komma en dag då Herren, härskarornas Gud, skulle ingripa och övervinna allt ont. Herrens regeringstid skulle etableras, och han skulle förhållas.

Denna avlägsna framtidsvision i Gamla testamentet om Herrens kommande regeringstid innehöll även element av nåd, frid och helhet. Herrens regeringstid skulle inte bara innebära dom. Den skulle också innebära återställelse. Gud själv skulle komma och vara närvarande (Sef 3:15–17; Jes 35:3–4; Sak 2:14; Hes 34:15, 20–22). Skapelsen skulle återställas (Jes 35:5–6; Hes 34:25, 28; Jes 11:6–9). De döda skulle uppstå (Jes 26:19; 25:8). Guds Ande skulle utgjutas (Joel 3:1–2). Guds folk skulle förvandlas (Sef 3:10–13; Jer 31:31–34). David skulle regera igen (Hos 3:5; Jer. 23:5–6; Hes. 34:23). Fullständig förlåtelse för synder skulle vara för handen (Jer 31:34; Sak 13:1). Guds folk skulle återvända till sitt land (Jes 11:11–12; 27:12–13; 35:10). Hedningarna skulle bli Guds folk (Jes 2:2–3; 11:10). Fred skulle råda (Jes 2:4). *Herrens dag, den nya tidsåldern, skulle alltså inte bara innebära dom. Den skulle även uppenbara Guds fullkomliga godhet.*

På så sätt bidrar Gamla testamentet med att måla upp en något klarare bild av tidens förlopp och syfte. Slutet av den tid som Paulus talar om motsvarar uppfyllandet av Gamla testamentets förståelse av Herrens dag. Slutet motsvarar den kommande fullbordningen av härlighetens rike. Men pga Guds stora barmhärtighet är tidens förlopp inte så klart definierat som man kanske hade förväntat sig utifrån det gammaltestamentliga perspektivet. Det kan vara svårt att särskilja de avlägsna bergen från varandra! Detta gäller också de citerade profetiska orden.

Jag tror att även detta är något som vi kan relatera till. När man är uppe bland bergen, är topparna långt borta ofta svåra att skilja åt. Man vet naturligtvis att de inte ligger precis bredvid varandra. Det kan vara flera mil emellan. Ändå ser de ut att ligga på samma linje. Det är svårt att förstå djupet och de faktiska avstånden. Det är ofta först när man närmar sig den ena toppen som man inser hur långt bort nästa topp faktiskt är.

Detta inte sagt som att det aldrig skulle komma en sista dag då denna tidsålder tar slut. Nej, inte alls. Det kommer en yttersta dag. Det framgår tydligt i Bibeln – både i Gamla och Nya testamentet. Men denna sista dag är också en dag för räddning och förlossning (Luk 21:28; Rom 8:23; 13:11; Ef 1:14). Det är en dag då allt verkligen kommer att ställas rätt. Allt som är förgängligt, ont eller korrumpert av synd ska rensas

bort. Det blir en ny – eller snarare *förnyad* – skapelse. Detta är det synsätt som Paulus syftar på i Ef 2:7 när han nämner de kommande tiderna. Det hela pekar mot slutet av denna tidsålder och början av nästa, den eviga.

Redan nu men ännu inte

Nu vill jag ställa ytterligare en fråga angående tiden. Visste du att julbudskapet tillhör den kommande tidsåldern? Det är som om en liten del av Herrens dag, en del av den kommande tidsåldern, redan brutit in i vår tid. Det inträffade tidigt. Det kom som en nådefull överraskning. Ef 2:7 ser mot framtiden. Andra texter pekar dock tillbaka mot det förflutna, när det inträffade. Paulus skriver på ett fantastiskt vackert sätt om just detta till Titus. Han skriver: ”Men när Gud, vår Frälsare, uppenbarade sin godhet och kärlek till oss människor frälste han oss” (3:4–5). Ja, *vi lever i den innevarande, onda tidsåldern. Samtidigt lever vi i en ny tidsålder.* Med vår Herres ankomst, hans godhet och kärlek, har en ny tidsålder brutit in i vår egen mörka tid. Detta nådefulla intrång är inget mindre än tidpunkten för barmhärtighet och nåd. Det är en frälsningens dag för hela världen, för alla som vill vända sig till Herren.

När man spanar mot det avlägsna, mot Guds kommande doms mörka moln, vem skulle då ha kunnat hoppas att Guds kärleksfulla godhet skulle hinna före? Vem hade kunnat föreställa sig att Herrens kärlek och förlåtelse skulle sträcka sig mot oss och omfamna den dömda syndaren, i vår Herre Jesus Kristus, innan den sista ridån faller på den sista dagen? Detta är dock precis vad som inträffade när Guds, vår Frälsares godhet och kärlek till människorna uppenbarades – något som ligger helt i linje med det som var Jesu budskap under hans liv. Man kan uttrycka det som att det var början på slutet när det gäller etablerandet av Guds styre och regering! Jesus förkunnade: ”Men om det är med Guds finger jag driver ut de onda andarna, då har Guds rike nått er” (Luk 11:20). Faktum är att alla tecken på riket är närvarande i och med Jesus! I Jesus, Immanuel, är Gud närvarande hos sitt folk (Matt 1:23; Joh 1:14; 10:11). Jesu underverk pekar mot återställelsen av skapelsen. Detta var innebörden i Jesu budskap till Johannes Döparen: ”Gå och berätta för Johannes vad ni sett och hört: Blinda ser, lama går, spetälska blir rena, döva hör, döda uppstår och fattiga får höra glädjens budskap. Salig är den som inte tar anstöt av mig” (Luk 7:22–23; jfr Jes 35:5–6). Som sagt så uppväcktes de döda, såsom Lasarus (Joh 11:1ff), änkan i Nain

(Luk 7:11ff) eller – mest dramatiskt – Kristi egen uppståndelse! Anden utgöts på pingstdagen (Apg 2:4, jfr Joel 3:1ff). Guds folk förändrades, såsom publiken Sackeus (Luk 19:1ff) och många andra sedan dess. Den större ”David”, alltså Kristus, började regera – nu med sitt eviga regerande (jfr Luk 1:32–33, 69; Matt 12:23; 15:22; 21:9; Mark 10:48). Synder förläts (Mark 2:5, osv). Guds folk samlades från jordens ände (Apg 2:9–11, jfr Jes. 11:11–12). Hedningar fördes till Herren (t ex Joh 12:20ff) redan i och med magerna (de vise männen) vid Kristi födelse (Matt 2:1–12). Guds rike, förkunnat av Jesus, kännetecknas av frid (Matt 5:9; 26:52–53). Med andra ord finns alla tecken på Herrens rike, hans regerande, redan hos Kristus!

Detta inkluderar definitivt även en begränsad manifestation av domen. Tänk på demonernas rop när Jesus kom nära! ”Vad har du med oss att göra, du Guds Son? Har du kommit hit för att plåga oss i förtid?” (Matt 8:29). Solen blev verkligen förmörkad vid vår Herres korsfästelse när världens synd fick sin dom (Matt 27:45). Själva jorden skakade vid hans död! (Matt 27:51). Gud förhärligades och upphöjdes över världens samlade kungadömen vid den tiden, vare sig dessa var religiösa som judarnas eller politiska som romarnas! Allt detta var verkligen en försmak av det som kommer att bli fullständigt förverkligat vid Kristi återkomst.

Poängen med allt detta är att *med Jesu födelse har en ny tidsålder inletts*. Guds regerande har börjat och är för handen. Det började när tiden var fullbordad: ”När tiden var inne sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att friköpa dem som stod under lagen så att vi skulle få söners rätt” (Gal 4:4–5). Det var då som Herren Jesus utgav sig själv för våra synder för att befria oss från den nuvarande onda världen (tidsåldern), enligt vår Guds och Faderns vilja (Gal 1:4). På samma sätt lär vi oss från Hebreerbrevet: ”Men nu har han trätt fram en gång för alla vid tidernas slut för att genom sitt offer utplåna synden” (Hebr 9:26). Genom tron på Kristus har vi redan nu upplysts, smakat den himmelska gåvan och fått del av den helige Ande, ja vi har smakat Guds goda ord och den kommande världens krafter (Hebr 6:4–5). Som Paulus skriver till korintierna: ”Vi har världens slut inpå oss” (1 Kor 10:11). Kristus kom för att besegra härskaren i denna tidsålder. Ingen kan gå in i den starkes hus och plundra honom på vad han äger, om han inte först har bundit den starke. Då kan han plundra hans hus (Mark 3:27). Vem kunde ana att detta skedde i och med födelsen av ett litet spädbarn i Betlehem?

Herrens födelse blev världens och tidens vändpunkt. Det var helt riktigt av Dionysius Exiguus att år 525 överge dåtidens räknesätt – från Roms grundande – för att i stället utgå från grundandet av den större Kungens rike! Därmed fick vi för övrigt kalendersystemet *före Kristus och efter Kristus*. Det var först med julen, med Frälsarens födelse, som vår värld – framför allt de som skulle vända sig till detta barn – fördes in i en ny tid, en frälsningens tid. ”Herrens Ande är över mig, för han har smort mig till att förkunna glädjens budskap för de fattiga. Han har sänt mig att utropa frihet för de fångna och syn för de blinda, att ge de förtryckta frihet och förkunna ett nådens år från Herren” (Luk 4:18–19; jfr Jes 61:1–2).

Guds eviga rike

Detta för oss naturligtvis in i själva centrum, en ny verklighet – en verklighet som tas emot genom tro och bekräftas i dopet. Denna nya verklighet är ett nytt liv, ett evigt liv med Kristus. Detta liv, som vi äger genom tron, förflyttar oss från denna nuvarande tidsålder in i Kristi eviga liv och rike. Det för oss in i den eviga dagen där det aldrig blir någon solnedgång. Det för oss in i en dag där ingen sjukdom eller synd finns. Det livet är helt befriat från alla lögner och bedrägerier som finns i denna värld. All gråt och smärta tas bort där. Det finns verkligen en evig dag. Och då, i dessa kommande tider, ska Gud visa sin överväldigande rikedom av nåd mot oss i Kristus Jesus. Det betyder att i tiden som kommer – vilken redan har börjat med vår Frälsares födelse, liv, död och uppståndelse – är Guds avsikt att överflöda sina barn med sin nåd, sin eviga godhet och kärlek.

Den nya sången

Det är värt att nämna vid detta tillfälle, att med den eviga dagen kommer också ny musik, en ny sång! Evangeliets berättelse talar om änglarnas ord på julafton, hur de prisade Gud och sade: ”Ära åt Gud i höjden, och frid på jorden, åt människor hans välbehag!” (Luk 2:14). Änglarna förkunnade denna nya era, Guds nådiga styre bland syndare! Vi bör dock notera att texten säger att änglarna *sade*, men kyrkan har länge förstätt detta på ett musikaliskt sätt. En av kristendomens äldsta julsånger, *Evigt född ur Faderns hjärta* (Corde natus ex Parentis), från slutet av 300-talet, framhäver just detta. En av dess verser lyder så här i svensk översättning (J A Eklund):

Till hans ära himlen sjunger,
änglar höjer jubelsång.
Män och kvinnor, små och stora,
stämme in på samma gång,
ja, i enig, ljuvlig samklang,
fri från syndens skuld och tvång,
nu och i all evighet.

Denna vers sammankopplar tydligt änglabudskapet med himmelsk musik. Den binder också änglarnas sång samman med en evig sång som aldrig tystnar. Föga förvånande fortsätter de heligas sång i Uppenbarelseboken. Faktum är att endast de heliga kan delta i den nya sången som sjungs framför tronen i himlen (Upp 14:3), en sång som prisar Lammet genom hela evigheten (Upp 15:3). Ja, på sätt och vis kan vi säga att himlens sånger började på julafton med änglarnas budskap. De sjöng en ny sång som passar för den nya tiden, där Gud nådigt regerar sitt folk. Sången handlar om Guds nåd och barmhärtighet, hans kärleksfulla godhet gentemot sitt folk.

Det är sant att det finns tider när det kristna hjärtat finner det svårt att sjunga. Vid Babylons floder – som det sägs i Ps 137 – ville inte israeliterna sjunga. Även hos oss – kanske under coronatider – tvekar man att sjunga. Det är trots allt svåra dagar när det verkar som att mycket är fel här i världen. Ändå finns det kraft, inte bara i bönen utan också i musiken hos Guds folk. Ja, i denna nya tid uppmuntras Guds folk att höja sina röster i sång. Vi sjunger – redan nu – om vår nya verklighet i Kristus. Därför skriver Paulus senare i Efesierbrevet: ”Berusa er inte med vin, det leder till vårdslöshet. Låt er i stället uppfyllas av Anden och tala till varandra med psalmer, hymner och andliga sånger. Sjung och spela för Herren i era hjärtan. Och tacka alltid vår Gud och Far för allt i vår Herre Jesu Kristi namn” (Ef 5:18–20; jfr Jak 5:13). På samma sätt hör vi i Kolosserbrevet: ”Låt Kristi ord rikligt bo hos er med all sin vishet. Undervisa och förmana varandra med psalmer, hymner och andliga sånger och sjung till Gud med tacksamhet i era hjärtan” (Kol 3:16). Varför skulle vi inte göra så vid varje tidpunkt och under alla omständigheter? Paulus och Silas sjöng i fångelset i Filippi. Medan de bad och sjöng psalmer till Gud inträffade en stor jordbävning (Apg 16:25). Själv har jag alltid trott att sådan musik driver bort mörker och ondska – precis som Davids musik hindrade Sauls onda ande (1 Sam 16:23).

Poängen är emellertid: Vår Herre Jesus har inträtt i vår tid. Han har kommit och utplånat djävulens rike, berövat honom hans auktoritet. Samme Herre Jesus är nu upphöjd över alla makter och myndigheter, över allt herravälde och herradöme och över varje namn som kan nämnas, inte bara i denna värld (tidsålder) utan också i den kommande (Ef 1:21). Ja, vi lever definitivt i en fallen värld. Tidens slut kommer en dag att falla över denna värld och all dess förgänglighet. Men i och med jultiden kom liv, ljus, glädje, barmhärtighet, kärlek, hopp och seger in i denna värld, gåvor från Herren Jesus. Änglarnas sång har redan börjat. Den har blivit vår nya sång. En Frälsare har fötts åt oss i Davids stad. ”Han är Messias, HERREN” (Luk 2:11).

Lyssna på Ingemar Furbergs undervisning från en Biblicumkurs i Umeå 1973:

- [Andens fullhet](#)
- [Andligt och världsligt regemente](#)
- [Guds skapelseordning](#)

Inspelade föredrag av Furberg kan sökas här:

<https://www.biblicum.se/undervisning/biblicumforedrag/bibelns-bocker/>

<https://www.biblicum.se/undervisning/biblicumforedrag/andra-biblicumforedrag/>

Även personsökning i databas:

<https://titus.anet.fi/fmi/webd/biblicum?homeurl=https://www.biblicum.se/>

Teol. dr Ingemar Furberg var under en lång följd av år en uppskattad lärare vid Biblicum i Uppsala. Han avled 1998.

”En gång blir jorden ny. Det bibliska framtidshoppet”

*Vad ska hända med jorden? Kan vår planet räddas? Vad är egentligen det bibliska framtidshoppet? Det är frågor som på nytt blivit högaktuella. Därför publicerar vi på nytt Ingemar Furbergs recension av Erling Utnems bok ”En gång blir jorden ny. Det bibliska framtidshoppet” (EFS-förlaget 1990, svensk översättning: David Termén). Recensionen publicerades i *Biblicum* nr 4–5/1990, s 130ff.*

I omslaget till denna bok sägs att ”det kristna hoppet inte handlar om att komma till himlen utan om att himlen skall komma till oss. Gud skall upprätta en ny jord, där rättfärdighet bor.” Detta är poängen i denna bok om de sista tiderna och deras tecken. Därigenom ifrågasätter författaren mycket i den kristna förkunnelsen om himlen.

Det skall redan här tillfogas att det inte bara är mycket i den kristna förkunnelsen som här ifrågasätts. Här ifrågasätts det bibliska budskapet, när den norske biskopen Utnem förklarar att det kristna hoppet inte handlar om himlen, salighetens ort, utan om ett upprättande av en ny jord. Utnems framställning av det kristna hoppet är rent inomvärldsligt. Vi möter här en skriftutläggning som den Jehovas vittnen ger. På ett för dem känt manér kritiserar han den kristna förkunnelsen. Han skriver: ”Vid begravningar hör man ofta om avlidna kristna att de har ’gått hem till himlen’ och nu är ’hos Gud i den vitklädda skaran inför tronen’” (s 228). Om ”sömligas förkunnelse”, som ”går ut på att de troende får del i saligheten efterhand de dör”, säger han: ”Detta har inget stöd i skriftmaterialet” (s 197).

Men Utnem har då Skriften emot sig. Jesu ord till den botfärdige rövaren: ”I dag skall du vara med mig i paradiset ([Luk 23:43](#)) har i alla tider uppfattats så, att hans själ fördes till härlighetens rike. Denna vers har fått bli många kristna till tröst inför döden. De har visserligen vetat att den jordiska kroppen lämnas åt förgängelsen, när människan dör.

Men de har tröstat sig med att deras själ i dödsstunden skall föras till paradiset och att de där skall få möta Frälsaren, den på korset för våra synder genomborrade. Aposteln Paulus skriver också: "Så är vi alltid vid gott mod. Vi vet att vi är borta från Herren, så länge vi är hemma i kroppen. Ty vi vandrar här i tro utan att se. Men vi är vid gott mod och skulle helst vilja flytta bort från kroppen och komma hem till Herren" ([2 Kor 5:6f](#)).

Aposteln visste att själ och kropp skildes åt vid den jordiska dödens inträde. Men han visste också att något bättre än jordisk välgång väntade honom. De troendes själar skulle "flytta bort från kroppen och komma hem till Herren". Därför kan han tala om döden som en vinning för en kristen. Ty i den himmelska gudstjänsten skulle han få skåda Gud. Han var viss om att hans själ skulle leva, även om hans kropp dog och hans fångelsevistelse slutade i martyriet. Evangeliets fiender kan väl "dräpa kroppen, men har inte makt att dräpa själen", säger också Jesus ([Matt 10:28](#)).

När NT undervisar om de yttersta tingen och därvid brukar den välkända formuleringen "det skall ske i de sista (yttersta) dagarna", då är det klart att därmed inte avses tiden för ett kommande tusenårsrike här på jorden. Hebreerbrevets författare inleder sitt brev med att säga att "Gud nu, i det yttersta (sista) av dessa dagar, har talat till oss genom sin Son" (1:1).

När aposteln Petrus förkunnar att ni "blev friköpta med Kristi dyrbara blod", tillfogar han att "Kristus visserligen var utvald innan världens grund var lagd men uppenbarades *vid tidernas slut* för er skull" ([1 Petr 1:20](#)). Uttrycket "vid tidernas slut" står som beteckning för den tid då Jesus Messias trädde fram och de dagar som då följde. Det bör därför inte väcka någon förvåning, när aposteln Johannes förklarar: "Kära barn, den sista tiden är nu här" ([1 Joh 2:18](#)). Detta uttryck återkommer också ständigt i GT:s profetior: "Det skall ske i de sista (yttersta) dagarna." Därmed avses Messias dagar, tiden för löftessonens ankomst. Uttrycket är i 1917 års översättning översatt "i kommande dagar". I sak är denna översättning riktig. Men när samma uttryck återkommer i NT och där återges "i de sista dagarna", då kan detta uttryck från läsarens egen synpunkt ses såsom något som kommer att förläggas, inte bara till senare tider, utan till sådana tider vilka ännu inte har kommit. Men när NT använder detta uttryck ser det profetians uppfyllelse och de yttersta tidernas ankomst såsom något som redan har skett.

En helt annan innebörd får emellertid detta uttryck i Utneoms tolkning. Som exempel härpå kan vi ta Joels profetia, som Petrus hänvisar till i sin predikan på Pingstdagen: ”Och det skall ske i de yttersta dagarna, säger Gud, att jag skall utgjuta min Ande över allt kött (alla människor)” ([Apg 2:17](#)). Denna profetia ser aposteln uppfylld i det som skedde i Jerusalem: ”Här uppfylldes det som är sagt genom profeten Joel” ([Joel 2:28f](#)). Utneom däremot ser i det som händer på Pingstdagen en profetia om hur Gud själv senare genom en eskatologisk andeutgjutelse i den sista tiden skulle omskapa sitt folk (s 41f). En världsomfattande utgjutelse av den helige Ande skall utlösas, säger han. ”Huvudkälla för detta löfte är Joel.” Där aposteln Petrus fastslår att Joels profetia blev uppfylld på Pingstdagen, där säger Utneom att den berättelsen utlovar en kommande andeutgjutelse.

På samma sätt är det rimligt, menar Utneom och ansluter sig därvid till Hallesbys uppfattning, att ”överföra många av de gammaltestamentliga löftena på Tusenårsriket” (s 210). Så uppfattar Utneom Jesajas profetia om det som ”skall ske i de sista dagarna”, att ”Herrens hus skall stå där fast grundat” och ”Herrens ord utgå från Jerusalem”, som en profetia om Tusenårsriket. Profetian kommer då att få en *begynnande* uppfyllelse. Men denna tolkning strider mot apostlarnas utläggning av GT. NT utsäger mycket klart att de sista dagarna redan har kommit. Aposteln Paulus skriver: ”Vi har fått tidernas ände inpå oss” ([1 Kor 10:11](#)). Profetian om Herrens ord som utgår från Jerusalem pekar fram mot den tid då evangeliet först skulle predikas för judarna för att sedan gå ut i hela världen.

Ligger skeendets mittpunkt i judendomen i den messianska tidens framtida kommande, så är tidens mitt i NT förlagd till Kristi person och verk. Aposteln Paulus skriver: ”Jag meddelade er i första hand vad jag själv hade mottagit, att Kristus dog för våra synder, enligt Skrifterna, och att han blev begravnen och att han har uppstått på tredje dagen och att han blev sedd av Kefas och sedan av de tolv... Om det är jag eller de (= de andra apostlarna), så är det detta vi förkunnar, och det är detta ni har kommit att tro” ([1 Kor 15:3ff](#)).

För Utneom däremot ”är Jesu Kristi första ankomst bara en *upptakt* till det som är utlovat” (s 52). När Utneom, som han säger, ”lyfter fram den frälsningsfullhet som utlovas i det profetiska ordet”, ser han ”att löftena om Israels församlande från hela världen och hednafolkens inträde i den messianska kyrkan, i den enastående fullhet som profetiorna utlovar,

ännu är en framtid. Den väldiga frälsningsfullheten, för både Israel och hela folkvärlden, kommer först efter Messias *andra* ankomst i kraft och härlighet. Till dess kommer den apostoliska missionen att stå i förnedringens tecken” (s 52f).

Översättaren till den svenska utgåvan påpekar att prosten L M Engström ”har förfäktat tanken på ett mellanrike som en manifestation av Guds rikes fred och rättfärdighet” och detta fast den lutherska kyrkan har ställt sig avvisande till läran om Tusenårsriket. Hur livet på jorden skall gestaltas vid Jesu första återkomst framställer Engström på följande sätt: ”Klasskamp med alla dennas sociala förbannelser skall inte mer finnas. I stället skall broderskapets, samarbetets och fridens ande råda. Hemlivet, som nu i så många fall är förhärjat av synd, skall då präglas av renhet, arbetsglädje och frid allt i solskenet av Guds välbehag.” Samtidigt säger Engström: ”Det onda är dock inte utrotat i det tusenåriga riket. Synden skall alltfört bo i människorna” (De yttersta tingen, s 37f).

När nu Utnem driver denna lära om ett jordiskt lyckorike fyllt av goda människor, fast ”alla människor inte förutsätts bli kristna”, då utgår han från den förutsättningen att ”Kristus måste komma tillbaka för att frälsa världen” (s 205). Där Skriften talar om Kristi återkomst på den yttersta dagen för att döma världen, där talar Utnem om att ”Jesus måste snarast möjligt komma tillbaka för att frälsa världen” (s 205). Vad Kristus gjort i och genom sin första ankomst till jorden kan tydligen, enligt Utnem, inte fullkomligt frälsa världen. Denna slutsats drar han, när han förklarar ”den apostoliska missionen stå i förnedringens tecken”.

När allt detta är sagt upptäcker Utnem till sist att ”Tusenårsriket väcker många svårbesvarade frågor” (s 206) och att det ”ingenstans sägs att Kristus kommer i Tusenårsriket för att etablera sin närvaro på jorden” (s 206). Det skall ske först ”vid Guds rikes fulländning ([Upp 22:3](#))”. Samtidigt säger han att ”Guds ord ingenting säger om hur kyrkan kan leva vidare på jorden, när församlingen (under Tusenårsriket) blir borttryckt” (s 208). På föregående sida har han dock förklarat att ”den församling som med explosiv kraft växer fram på jorden (under Tusenårsriket) skall stå under inflytande av församlingen i himlen” (s 207). När Tusenårsriket bryter in, är denna församling enligt Utnem identisk med ”den stora vitklädda skaran’, som Jesus ger *hedersplatsen i själva Guds tronhimmel*” (s 201). De troende, som uppstår vid Tusenårsrikets ingång, skall då ”göra tjänst för folken i det himmelska hemmet” (s 207).

Fastän varken Jesus eller de troende enligt Utнем etablerar sig här på jorden vid Tusenårsrikets ingång – de troende är ju uppryckta till himmelen – ger Jesu återkomst honom en tro på att ”vår arma jord har framför sig en ljus framtid med Kristus” (s 211). Svårigheten för honom blir att förklara trons uppkomst, när de troende, de som skall frambära vittnesbördet, är borttryckta till himmelen. Han talar likväl om hur den till himmelen borttryckta skaran utövar inflytande på dem som lever på jorden. Han tänker sig också att judarnas omvändelse skall göra intryck och bli ett medel för hedningarnas omvändelse i de sista tiderna (s 49).

I slutet av sin bok ser han sig dock föranlåten att inskjuta att ”den frälsande tron också i Tusenårsriket skapas genom förkunnelsen av lag och evangelium, åtföljd av den helige Ande” (s 206). Men vid detta omnämnande av predikan låter han en skugga falla över detta lyckorike. Han tillfogar nämligen att ”Jesu återkomst inte omedelbart kommer att leda till omvändelse” (s 206).

I fråga om dem som likväl kommer till tro under denna tid säger Utнем att Kristus först vid Guds rikes fulländning skall etablera sin närvaro på jorden och hänvisar då till [Upp 21:3](#). Först efter Tusenårsrikets slut skall tydligen Kristus etablera sin närvaro på en förnyad jord. Detta förhållande framställs i omslaget till boken som ”poängen i denna bok”. ”Den troende församlingen skall ärva en nyskapad jord, inte himmelen.” Vi får i denna framställning salighetens ort förlagd till två platser. Den stora vitklädda skara, som Jesus vid Tusenårsrikets ingång rycker upp till himlen, får ”hedersplatsen i själva Guds tronhimmel”. Den platsen får de behålla. Men de som kommer till tro under Tusenårsrikets dagar, de skall ärva en nyskapad jord, inte himmelen. Och det är på denna jord – inte bland den stora vitklädda skaran i himmelen – som Jesus etablerar sin närvaro.

Men de som i ”en förnyad jord” ser Skriftens poäng har utelämnat själva poängen, den givna texten, som talar om en ny himmel och en ny jord. Och inför den texten förbleknar alla jordiska drömmar om en förnyad jord. Vad Johannes såg var ”en ny himmel och en ny jord” ([Upp 21:1](#)). Vad Utнем förkunnar är en förnyad jord, utan himmel.

Efterskrift av Red.

För en historisk genomgång av när, var och av vilka läran om ett jordiskt tusenårsrike lanserades rekommenderas Lars Borgströms artikel "Millennialistiska missförstånd" i *Biblicum* nr 1/2021, sid 25–29). Här ska några centrala bibliska sanningar och sammanhang lyftas fram för att visa på orimligheten i millennialisternas läror:

Den som tror på Jesus dör inte

Det är ingen ny lära i Upp 20:4 att **den lekamliga döden inte är någon död (skilsmässa från Gud, fördömelse) för dem som tror på Jesus.** "Den som mister sitt liv för min och för evangeliets skull ska rädda det" (Mark 8:35). "Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig *ska leva om han än dör*, och den som lever och tror på mig ska aldrig någonsin dö" (Joh 11:25–26). "Jag säger er sanningen: Den som hör mitt ord och tror på honom som har sänt mig, *han har evigt liv. Han drabbas inte av domen utan har gått över från döden till livet*" (Joh 5:24). Samme Jesus, som lovade de troende att de inte skulle drabbas av fördömsdomen utan leva om de än dör, lät Johannes få detta bekräftat i en himmelsk syn. Han fick se "***själarna av dem*** som hade blivit halshuggna för Jesu vittnesbörd och Guds ord", att de "***levde och regerade med Kristus***" (Upp 20:4). Alla som kan läsa innantill kan se att Upp 20:4 handlar om "***själarna***" av troende, inte kroppens uppståndelse.

Tron på "Jesu vittnesbörd och Guds ord" är ett under "ovanifrån". Den uppstår genom en ny födelse (Joh 3:3), *en uppväckelse eller uppståndelse från andlig död till andligt liv* (Ef 2:1, 6). *Denna själens uppväckelse* eller uppståndelse från andlig död kallas i Upp 20:5 för "den första uppståndelsen", eftersom den sker före *kroppens* uppståndelse på den yttersta dagen, då de troendes jordiska och förgängliga kroppar uppstår till *en andlig, oförgänglig kropp, lik Kristi härlighetskropp* (1 Kor 15:44, 51–52, Fil 3:21). På den yttersta dagen, då Människosonen kommer åter i sin härlighet (Matt 25:31ff), "ska *alla* folk samlas inför honom", både levande och döda. "Också de otroendes kroppar ska då uppstå, men "till förakt och evig skam" (Dan 12:2, se också Upp 20:13–15 om den eviga förtappelsen som kallas "den andra döden"). "Alla som ligger i gravarna ska höra hans röst och kommat ut" (Joh 5:28f).

Uppenbarelsboken är en tröstebok till de troende när de, som fallet var på Johannes tid, utsätts för svåra prövningar och lidanden för sin tros skull. Den vänder sig särskilt till de kristna i Asien (Upp 1:4) som drabbades av grym förföljelse. Flera av dem halshöggs för sin tros skull. Samme Jesus, som tröstade sina lärjungar med att de som trodde på honom inte skulle drabbas av fördömsedom (Joh 5:24), att ”den som tror på mig ska leva om han än dör” (Joh 11:25), uppenbarar sig för Johannes på fångelseön Patmos och understryker samma sanning. Han har tröst att ge i förföljelsetider, för han är *”det trovärdiga vittnet, den förstfödde från de döda och härskaren över jordens kungar”* (Upp 1:5), *”den levande” som ”lever i evigheters evighet” och ”har nycklarna till döden och helvetet”* (Upp 1:18).

Jesus sa till Pilatus: ”Mitt rike är inte av den här världen” (Joh 18:36), och till fariseerna: ”Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen” (Luk 17:20). Fastän det före den yttersta dagen inte syns att Jesus har gjort sina lärjungar till *”ett kungarrike, till präster åt sin Gud och Far”* (Upp 1:6), så är det så. Petrus tröstar de kristna ”som lever utspridda som främlingar i Pontus, Galatien, Kappadokien, Asien och Bitynien” med samma sanning: *”Ni är ett utvalt släkte, ett kungligt prästerskap”* (1 Pet 1:1; 2:9). *Nu får Johannes i en syn se att det är sant: De halshuggnas själar ”levde och regerade med Kristus i tusen år”* (Upp 20:4). Ja, alla ”som har del i den första uppståndelsen” *”ska vara Guds och Kristi präster och regera med honom i tusen år”* (v 6).

Tusen år och andra taluppgifter i Uppenbarelsboken

Uppenbarelsboken använder ofta både bilder och taluppgifter (siffror) i *förkunnande, symboliskt syfte*. Några exempel: Johannes såg ”sju ljusstakar av guld” (1:12). Med de sju ljusstakarna menas ”de sju församlingarna” (1:20). Han såg att Jesus ”i sin högra hand höll sju stjärnor och ur hans mun kom ett skarpt tveeggat svärd” (1:16). Med de sju stjärnorna menas ”de sju församlingarnas änglar” (1:20). Den högra handen symboliserar makt och styrka och det skarpa tveeggade svärdet symboliserar den genomträngande kraften i Jesu ord. *Änglar* betyder ”utsända av Gud” och syftar här sannolikt på församlingens föreståndare. Deras uppgift är att troget förmedla Guds ord, inte egna människotankar.

Talet *tre* står för Gud den treenige och talet *fyra* för världen. Tre plus fyra blir *sju*, ett tal som förkunnar *Guds herravälde och nådiga handlande*

mot den fallna världen,¹ till stor tröst i svåra förföljelsetider. Jesus hade sagt: ”Var inte rädda för dem som dödar kroppen men inte kan döda själen. Frukta i stället honom som kan fördärva både själ och kropp i Gehenna” (Matt 10:28).

Talet *tio* är fullständighetens tal och talet *tusen* är 10 x 10 x 10, dvs *Guds frälsningsgärning är fullkomlig, fullständig, ingenting fattas i den*. Den frid som Jesus Kristus erbjuder åt alla människor genom sin ställföreträdande offerdöd och laguppfyllelse är en oförtjänt och färdig gåva, som dessvärre de flesta förkastar. Men alla som tar emot denna underbara sanning äger denna frid med Gud. Jesus sa: ”Frid lämnar jag åt er. *Min frid ger jag er*. Jag ger er inte det som världen ger”, eller kanske bättre översatt: ”Jag ger er inte sådan frid som världen ger” (Joh 14:27) (grek. *kathás*, sammansatt av *katá* = ”enligt” + *hás* = ”såsom”). Alla som tror evangelium, det glada budskapet om att Jesus ”har löst oss från våra synder med sitt blod och *gjort oss till ett kungarike, till präster* åt sin Gud och Far” (Upp 1:5–6), ”*de ska vara Guds och Kristi präster och regera med honom i tusen år*” (20:6). De är ”ett utvalt släkte, *ett kungligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk*” (1 Pet 2:9).

Uppryckelsen

Hur 1 Tess 4:13–18 kan läggas till grund för en Kristi återkomst *före* den yttersta dagen, och dessutom *hemligt*, det är obegripligt. *Texten talar tydligt om Kristi högtidliga återkomst på den yttersta dagen, synligt och under domsbasunens ljud*. Alla, både levande och döda, blir då befallda att träda fram inför Människosonen, HERREN (”*en befallning ljuder, en ärkeängels röst och en Guds basun*”, v 16). De troende i Tessaloniki såg fram emot denna dag, men många undrade: Hur går det om jag har hunnit dö (”insomna”) *före* denna stora dag? ”Hur blir det med dem som har insomnat?” (v 13). Den frågan besvarar Paulus i denna text med tröstande ord om att de insomnade alls inte går miste om mötet med den återkommande Frälsaren.

Hur lyder då Paulus tröstande ord? ”Vi som lever och är kvar till Herrens ankomst ska alls inte komma före de insomnade” (v 15). ”De som har dött i Kristus” ska inte komma på efterkälken när Herren kommer ner från himlen: ”De som har dött i Kristus ska uppstå *först*” (v 16), så

1 Mera om talet sju finns i artikeln ”Så många som sju gånger?” i *Biblicum* nr 4/2023, s 171ff.

ni behöver inte bekymra er över att ni kanske hinner dö före den yttersta dagen. När de som har dött i Kristus uppstått ur sina gravar ska *"därefter vi som lever och är kvar ryckas upp bland skyar tillsammans med dem för att möta Herren i rymden"* (v 17). Vi ska *tillsammans* möta Herren! De som hunnit dö före domedagen missar inte denna dag, och ingen av de troende lämnas kvar på den här jorden som är dömd till undergång (Jfr Matt 24:40–41). Alla troende ska ryckas upp till den himmelska, oförgängliga härligheten på den yttersta dagen. Då ska vi *"för alltid vara hos Herren"*. *"Trösta därför varandra med dessa ord!"* (v 18).

Men varför "ryckas upp bland skyar" på världshistoriens sista dag? Därför att den nuvarande skapelsen, som är lagd under förgängelsen pga synden, ska gå under. *"Hela världen är i den ondes våld"* (1 Joh 5:19). *"Himmel och jord ska förgå, men mina ord ska aldrig förgå."* Men den dagen eller stunden känner ingen: *inte himlens änglar, inte ens Sonen, ingen utan Fadern"* (Matt 24:35–36). *"Var därför vakna, för ni vet inte vilken dag er Herre kommer"* (Matt 24:42). *"Herrens dag kommer som en tjuv, och då ska himlarna försvinna med våldsamt dån och himlakropparna upplösas av hetta och jorden och dess verk inte mer finnas till..."* Men efter hans löfte ser vi fram emot nya himlar och en ny jord där rättfärdighet bor" (2 Pet 3:10–13).

SE

Frågor och svar

Några översättningsfrågor

Fråga 1: Varför översätter Svenska Folkbibeln 2015 Ps 23:6a på följande sätt: ”Ja, godhet och nåd skall följa mig i alla mina livsdagar.” Finns det språklig grund för att skriva ”Ja”. Personligen saknar jag ”Godhet allenast och nåd ...” (1917) eller ”*idel* godhet och nåd ...” (SFB 1998).

Svar: Det ord som i den hebreiska grundtexten inleder vers 6 är *'ak*. Det är en partikel som uttrycker *visshet* och som betonar *hur säkert det är som följer efter 'ak*. Engelska översättningar har det ordagranna ”Surely”. Ordet ”*Förvisso*” kunde passa som en ordagrann översättning men är ett ålderdomligt ord. Översättningen ”Ja”, lika kort som grundtextens *'ak*, vill betona: ”Ja detta som nu följer är helt säkert.” *Jag kan lita på Guds löftesord att ”godhet och nåd ska följa mig i alla mina livsdagar ...”*

Fråga 2: Har hört att det i grundtexten i Matt 5:6 står: ”Saliga är de som hungrar och törstar efter *rättfärdigheten*, för de ska bli mättade.” Varför står det inte ”rättfärdigheten” i bestämd form i Folkbibelns översättningar?

Svar: Det är helt korrekt att ordet ”rättfärdighet” står i bestämd form i grundtexten. Med rättfärdighet eller rättfärdigheten menas i båda fallen att *vara i full överensstämmelse med Guds vilja*, något som den troende hungrar och törstar efter. Full överensstämmelse med Guds vilja kan ingen människa efter syndafallet prestera. Den måste skänkas oss som en oförtjänt gåva, och Gud vill i sin stora godhet *mätta* den hungrande och törstande själen med *sin* rättfärdighet. Vilken förmån och vilken glädje att få räknas som rättfärdig av nåd allena tack vare Jesu Kristi ställföreträdande laguppfyllelse.

Engelska översättningar har i alla översättningar jag har kollat ”rättfärdighet” (righteousness) i obestämd form även när grundtexten har bestämd artikel. I svenska översättningar förekommer både bestämd

och obestämd form. Om det blir ytterligare en revision av Folkbibeln kanske rättfärdighet i bestämd form (rättfärdigheten) införs i Matt 5:6.

Fråga 3: Stämmer det jag hört att det i Luk 2:11 enligt grundtexten står *Frälsaren* i bestämd form? Det borde väl då på något sätt synas i en översättning. Saknas t ex i 1917, SFB 98 och 15 men finns med i Normalupplagan. Jesus är ju den ende, unike Frälsaren (jfr Joh 14:6 och Apg 4:12), inte en frälsare bland flera andra.

Svar: I Luk 2:11 står frälsare (på grek. *sôtär*) i obestämd form. Texten säger tydligt att denne Frälsare inte är "en frälsare bland flera andra" utan "Messias, Herren" (på grek. *Christós Kýrios*). Kýrios är ersättningsordet för JHWH, namnet över alla namn, den helige och rättfärdige, ende sanne Guden. Han som föddes i Davids stad är *Guds unike Son, ett med HERREN själv, ett med Fadern*. Filippus sa till Jesus: "Herre, visa oss Fadern så räcker det för oss" (Joh 14:8). Då svarade Jesus: "Så länge har jag varit hos er, och du har inte lärt känna mig, Filippus. Den som har sett mig har sett Fadern. Hur kan du säga: Visa oss Fadern? Tror du inte att jag är i Fadern och att Fadern är i mig? Orden jag talar till er säger jag inte av mig själv. Fadern bor i mig och gärningarna är hans verk. Tro mig: jag är i Fadern och Fadern är i mig" (v 9–11). "Jag och Fadern är ett" (Joh 10:30).

Tack käre "Bibelläsare och Biblicumläsare" för bra frågor!

SE

Utblick över samtiden

Vad fanns före begynnelsen, före universums uppkomst?

För det ”vetenskapliga” vetandet som bara räknar med inomvärldsliga orsaker är det ett mysterium vad som har orsakat universums uppkomst. I radioprogrammet ”Tankar för dagen” den 9/1 2024 (SVT 1 kl 6.25) talade humanisten och ateisten Christer Sturmark om *vetenskapens största mysterier*. Han nämnde följande tre: 1) *Universums uppkomst*, 2) *Hur själva livet började*, samt 3) *Medvetandets natur*. Dessa gåtor är för närvarande olösta, framhöll han. Den största gåtan är den förstnämnda, för ”varför finns någonting snarare än ingenting?” Vi har inget bra svar, betonade Sturmark, men han sa sig vara optimist: ”Kanske kan vetenskapen i framtiden förklara sambandet från intet till något. Kanske inte under min livstid, men kanske en dag.”

Det ofrånkomliga svaret på vetenskapens olösta mysterium ”från intet till något” är att universums uppkomst aldrig kommer att kunna förklaras med inomvärldsliga faktorer, av något skapat innan det skapade fanns! Det fanns ju inget skapat före universums uppkomst och ”intet kan inte skapa något”. Sålunda måste *universums uppkomst vara ett under, något som har skapats helt oberoende av de lagar som verkar efter att skapelsen blivit till*. Eftersom ingenting skapat fanns före skapelsen, måste upphovet till skapelsen vara en *oskapad Skapare*. Med andra ord en levande och mäktig Gud som är evig och oändligt vis. Men en sådan Skapare vill inte ateister veta av, inte heller det ”vetenskapliga” vetandet.

Enligt Bibeln är det dårskap att förneka att en evig Gud finns, en Skapare som inte själv är skapad. En skapelse utan en Skapare är en omöjlighet. Paulus skriver om dem som undertrycker sanningen: ”Det man kan veta om Gud är uppenbart bland dem, eftersom Gud har uppenbarat det för dem. Ända från världens skapelse syns och uppfattas hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur, genom de verk han har skapat. Därför är de utan ursäkt” (Rom 1:19–20).

Till dem som betvivlade att Jesus var Guds evige Son sa Jesus: ”Ni är nerifrån, jag är från ovan. Ni är av den här världen, jag är inte av

den här världen... De frågade: *Vem är du då?* Jesus svarade: *Begynnelsen*” (Joh 8:23–25). Paulus skriver: ”Han är den osynlige Gudens avbild, förstfödd före allt skapat, för genom honom skapades allt i himlen och på jorden... Han är till före allt, och allt hålls samman genom honom... Han är *begynnelsen*” (Kol 1:15–18). Själv säger den från graven uppståndne Jesus som ”lever i evigheters evighet” (Upp 1:18): ”Jag är Alfa och Omega, den förste och den siste, *begynnelsen* och änden” (Upp 22:12). ”I *begynnelsen* skapade Gud himmel och jord” (1 Mos 1:1). Med anknytning till dessa Bibelns första ord skriver Johannes: ”I *begynnelsen* var Ordet ... Utan honom [Ordet, Guds evige Son] blev ingenting till av det som är till” (Joh 1:3). Gud skapade universum *av intet*, inte av någon materia och energi som redan fanns, inte med hjälp av några inomvärldsliga faktorer. Skapelsen skedde genom ett under, helt omöjligt enligt de s k naturlagarna. ”Gud sade och det blev till, han befälde och det stod där” (Ps 33:9).

När det eviga Ordet blev människa genom jungfrun Maria gick profeternas löfte om Messias, den ende Frälsaren från synd och död, i uppfyllelse: ”Ordet blev kött och bodde bland oss” (Joh 1:14). Guds evige Son genom vilken allting är skapat blev människa. Jesaja hade profeterat om detta under: ”Se, jungfrun ska bli havande och föda en son” (Jes 7:14), ”Ett barn blir oss fött, en son blir oss given. På hans axlar vilar herradömet, och hans namn är: *Under*, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Far, Fridsfurste” (Jes 9:6).

Skapelsen är ett under genom Guds Son. Hans människoblivande är också *ett under*. Hans namn, hans väsen, är *Under*. Hans frälsningsgärning är ett under. När han gör sina under visar han att *han gör det mänskligt sett omöjliga*. Ett exempel: Vid bröllopet i Kana förvandlade han ca 600 liter vatten till gott vin (Joh 2:1–10). Totalt omöjligt! Han är inte beroende av drusoft som förlaga och inte en lång tidrymd, lika lite som vid skapelsen i *begynnelsen*. Denna och många fler undergärningar skedde inför många vittnen, väckte häpnad och förvåning. Försök gjordes att förneka dem, men man kunde det inte.

Ständigt sköljer det över oss via media att ingen övernaturlig och levande Gud finns. Ett av argumenten är: *Ingen har sett honom*. Man kan inte tro på något osynligt. Enligt de metoder som modern vetenskaplig forskning har tillgång till kan ingen Gud upptäckas, inga övernaturliga krafter eller orsaker. Därför, menar man, är det enda vetenskapliga sättet för att försöka förstå och förklara skapelsen och vår tillvaro att inte

räkna med några andra krafter och orsakssamband än de som man kan se och studera.

Men Gud har visat sig, genom sina gärningar och genom sin Son. En av Jesus lärjungar, Filippus, sa till Jesus: "Herre, visa oss Fadern så räcker det för oss." Jesus svarade: "Så länge har jag varit hos er, och du har inte lärt känna mig, Filippus. Den som har sett mig har sett Fadern. Hur kan du säga: Visa oss Fadern? Tror du inte att jag är i Fadern och att Fadern är i mig? Orden jag talar till er säger jag inte av mig själv. Fadern bor i mig och gärningarna är hans verk. Tro mig: jag är i Fadern och Fadern är i mig. Och kan ni inte det, tro då för gärningarnas skull" (Joh 14:8–11).

Tillbaka till vetenskapens olösta gåtor

Sturmark nämner som olösta gåtor *universums uppkomst, hur själva livet började och medvetandets natur*. När det gäller det sistnämnda är mysteriet: Varför reflekterar bara människan och ställer frågor som: Varifrån och varthän? Varför är jag här? Vad är meningen med mitt liv? Dessa frågor är olösta, mysterier för en vetenskap som alltsedan den skapades "upplysningen" i slutet av 1700-talet känner sig tvingad att inte räkna med Gud och hans undergärningar. Människan är inget djur utan Guds unika skapelse (1 Mos 1:26–28; 2:7). Men den upplysningen från Gud vill inte de skapningsfilosoferna veta av.

Guds under är helt oberoende av de naturlagar som han nedlagt i sin skapelse efter att ha fullbordat sitt skapelseverk. Det gäller också frälsningens under. När Jesus klagade att självfrälsning är lika omöjlig som det är omöjligt för en kamel att komma igenom ett nålsöga, sa åhörarna: "Vem kan då bli frälst?" Jesus svarade: "*Det som är omöjligt för människor är möjligt för Gud*" (Luk 18:27). Detta och flera andra under skedde som sagt inför en stor mängd vittnen och kunde inte förnekas. Men de förnekas ändå, ofta med krystade bortförklaringar. Varför? Därför att de inte kan ha skett om man utgår ifrån att Gud inte finns.

SE

”Evangeliet om Jesus Kristus, Guds Son” enligt Markus

*En mycket grundlig och lärorik kommentar (616 sidor) till Markusevangeliet utgavs av förlaget Northwestern Publishing House 2021 med titeln **Your Kingdom Come**. Den är skriven av professor Daniel M Deutschlander (1942–2020). Här följer en del av hans långa förord till kommentaren, översatt till svenska och något bearbetad.*

I kyrkohistorien är Markus bland Nya testamentets författare den som vi vet mycket lite om. Han kan inte mäta sig med Paulus, den store missionären i Apostlagärningarna, och den inspirerade författaren till de flesta breven i Nya testamentet. Han är inte lika känd som Petrus, vars liv är så välbekant för oss genom evangelierna och en sådan uppmuntran för alla. För liksom vi alla fick han erfara stor svaghet i sitt trosliv och blev upprättad igen och igen genom Frälsarens ord helt utan egen förtjänst. Inte heller kan han mäta sig med Johannes, den älskade lärjungen som t o m fick se Jesus och in i himmelen i en högst spektakulär uppenbarelse på ön Patmos och fick förmånen att delge oss vad han såg i Bibelns sista bok.

Nej, vi känner inte Markus lika bra som dessa. Ett par korta verser berättar för oss allt vi vet om honom. Han var inte en apostel. Han framträder inte alls i evangelierna – även om några har menat att han kan ha talat om sig själv i Mark 14:51. Första gången han nämns och det i förbigående är i Apostlagärningarna efter Petrus mirakulösa befrielse från fängelset. Petrus gick ”till Marias hus, hon som var mor till Johannes som kallades Markus” (Apg 12:12). Han följde med Paulus och Barnabas från Jerusalem till Antiokia. Under deras första missionsresa tog de med sig Johannes Markus (Apg 12:25). Men han lämnade dem och återvände till Jerusalem redan när missionsresan knappt hade börjat (Apg 13:13). Senare blev han en källa till en konflikt mellan Paulus och Barnabas när de skulle börja en andra missionsresa. ”Paulus tyckte inte det var lämpligt att ta med sig den som hade övergett dem i Pamfylion

och inte följt med dem i arbetet.” Barnabas tog då med sig Markus och seglade till Cypern, medan Paulus valde Silas som medresenär (Apg 15:36–41). Men fastän Markus återupptog sin tjänst som missionär nämns han aldrig som en av de stora ledarna och lärarna i kyrkan.

I Paulus brev kan vi notera att brytningen mellan Paulus och Markus helades. Markus nämns som en som bistod Paulus under hans fångenskap i Rom. Han bar med sig några av Paulus brev till församlingarna (Kol 4:10, Filemon 24). Paulus bad särskilt Timoteus att ta med sig Markus när Timoteus skulle komma till Paulus i Rom under Paulus slutliga fångenskap och kort före hans död. Men Markus närmaste anknytning till apostlarnas tycks vara hans gemenskap med Petrus. Petrus kallar Markus t o m sin son (”min son Markus”, 1 Pet 5:13). Det är denna nära och uppenbarligen långa gemenskap med Petrus som får oss att tänka att Markusevangeliet är hans uppteckning av allt som Petrus berättat för honom under deras tid tillsammans – fastän givetvis den helige Ande styrte varje ord som Markus skrev i det evangelium som bär hans namn.

Förutom dessa korta notiser i Nya testamentet vet vi inte så mycket mer om Markus. De tidiga kyrkofäderna berättar att han eventuellt reste till Egypten. Där blev han enligt några tidiga rapporter ledare och kanske grundare av kyrkan i Alexandria. Vi vet nästan ingenting med säkerhet om hans arbete där eller om hans sista år. På tidiga avbildningar av evangelisterna är Markus alltid förknippad med ett lejon. Traditionen säger att när romarna ville avrätta honom genom att låta honom bli föda åt lejonen, vägrade lejonen att äta upp honom. I stället satte de sig ner vid hans fötter och han klappade dem.

Fäderna är överens om att Markus skrev detta evangelium. Om det skedde under Petrus ledning eller kort efter Petrus död vet vi inte. Det är klart att han skrev främst för de hednakristna, förmodligen från början för de kristna i Rom. Han har ganska få hänvisningar till Gamla testamentet men tillräckligt många för att göra det tydligt för sina läsare från hednafolken att Jesus är den Frälsare som Gamla testamentet sedan länge hade utlovat.

Markus evangelium innehåller fler av Jesus underverk än något av de andra tre evangelierna. Det stämmer väl med hans syfte att visa för sina läsare att *Jesus verkligen är Guds Son och historiens herre*. Han ger oss ofta intressanta detaljer om undren som saknas i de andra evangelierna, även fastän hans är det kortaste av de fyra.

När vi läser dessa detaljer kan vi nästan se Markus hur hänförd han är av vad han hör, varje detalj i Petrus berättelse. Detta återspeglas i ett av de ord som kommer så ofta från Jesu läppar i Markusevangeliet, ordet *Lyssna!* Det gjorde verkligen Markus. Ett annat av Markus favoritord är ordet *genast* (på grek. *evthys*) (tyvärr utelämnar många översättningar ofta detta ord som överflödigt). I Markusevangeliet ser vi hur ivrig och aktiv Jesus är. Han är alltid sysselsatt och angelägen att tjäna sin himmelske Far genom att visa sin makt att i kärlek hjälpa någon nödlidande, ja alla behövande.

Vi kan inte läsa Markusevangeliet utan att förvånas över Guds Sons medkänsla för de obetydliga, förtvivalade, hjälplösa och förlorade. Det är vad den helige Ande, Bibelns avgörande författare, vill få var och en av oss att se i Jesu ord och gärningar. Han kommer så nära oss när vi ser honom och *lyssnar* till honom. Vi kan lätt se oss själva i varje under, varje undervisning. *Jesus känner och förstår mig också. Han hör mina böner och ser mina behov, ja, han kom för att vara min Frälsare också!* Detta var uppenbarligen också Markus glädje och tröst, särskilt kanske när han tänkte på sin egen svaghet när han övergav Paulus och Barnabas i Pamfylien under den första missionsresan och återvände till Jerusalem.

Markus evangelium är det enklaste såväl som det kortaste av evangelierna. Dess grekiska är inte lika elegant eller lärd som Matteus och Lukas grekiska. Inte heller uppehåller han sig länge vid Jesu djupa visdom, så som den uppenbaras i Jesu stora tal upptecknade av Johannes. Markus koncentrerar sig på hur *underbar Jesus är mot oss i all sin makt och sitt majestät, samtidigt som han framträder i yttersta ringhet och ödmjukhet*. Han skriver som en som lyssnade uppmärksamt, som sög i sig varje ord från sin andlige fader, Petrus. Han skrev under omedelbar inspiration från den helige Ande som valde vad han skulle ta med i sitt evangelium av allt det som han hade hört av Petrus.

SE

Gåvoredovisning 2023-10-20 – 2024-01-25

Onämnd 300, P-G Gunnarsson 500, Onämnd 1000, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Bjarthe Edvardsen 200, Nina Hansson 500, Helga Dahlskog 40 EUR, Gunnar Åkerström 200, Onämnd 1500, Onämnd 1000, Till Henry Johanssons minne Christin & Lars Gunnarsson 500, Waljö 200, Jan-Erik Apell 250, Bjarthe Edvardsen 200, Ingemar Andersson 500, Maria Lind 1000, Birgitta Kelfve 500, Ragnhild Lorefors 500, Jan-Eric Andersson 10000, Göran & Petra Sjöqvist 500, Gunnar Åkerström 200, Mikael Klintred 500, Martin Wihlborg 250, Helga Dahlskog 40 EUR, Robert Ahlström 1000, Onämnd 300, Otto Brandal 2000, Onämnd 1000, Göran & Petra Sjöqvist 500, Richard Lindmark 1000, Nina Hansson 500, Staffan Hultén 500, Waljö 200, Bjarthe Edvardsen 100, Jan Hammar 250, Waljö 250, Sigbritt Hörnblad 500, Maria Hörnblad 500, Ingegerd Öberg 350, Robert Ahlström 750, Gunnar Åkerström 200, Till Alex Hedkvists minne Thomas & Sofie Erlandsson 2000, Arne Börjesson 250, Göran & Petra Sjöqvist 500, Onämnd 300, Ståle Kråkenes 1250 NOK, Onämnd 150 EUR, Sverre Brandal 1000 NOK.

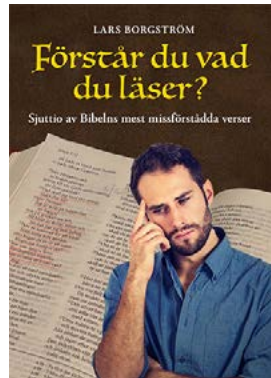
Varmt tack för ert frikostiga stöd! Er kärlek till biblisk tro värmer våra hjärtan och uppmuntrar till fortsatt arbete för biblisk kristendom. Men äran ska Gud ha för sin nåds och sannings skull (Ps 115:1). Red.

En bok som svarar på många av dina frågor:

Förstår du vad du läser?

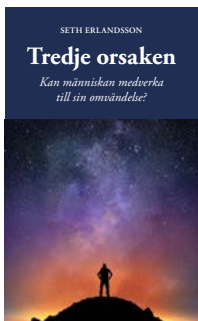
Sjuttio av Bibelns mest missförstådda verser

Uppenbara missförstånd kan ge upphov till allvarliga avvikelser från biblisk kristendom. Kyrkohistorien uppvisar många exempel på det. Därför gör Lars Borgström en angelägen insats när han i denna skrift lyfter fram missförstådda bibelord och tydligt visar vad feltolkningen består i. Oftast visar sig orsaken vara att man isolerat ett bibelställe och därmed inte gett akt på hela textsammanhanget vid tolkningen. Dessutom har man ofta glömt den goda bibeltolkningsprincipen att låta skrift tolka skrift, d.v.s. låta tydliga bibelställen om samma ämne kasta ljus över dem som vid första anblicken kanske ter sig dunkla.

Borgströms bok är på ett föredömligt sätt mycket pedagogisk och lättförståelig. Först citerar han det bibelställe som blivit missförstått, sedan den lära som blivit följden av detta och därefter på ett mycket klagörande sätt vad som är en rätt tolkning mot bakgrund av hela textsammanhanget. Jag tror många efter läsningen av Borgströms framställning kommer att konstatera: *Vad klart det blev, det som jag ibland har undrat över!* Eftersom den är så saklig och respektfull mitt i sin skärpa är det min förhoppning att många som påverkats av missförstånd tar till sig vad som verkligen är Bibelns budskap.
(Seth Erlandsson)

Pris: 119 kr. <https://biblicum.nu/?product=forstar-du-vad-du-laser>

En kommande miniskrift över ett viktigt ämne:

Tredje orsaken

Kan människan medverka till sin omvändelse?

<https://biblicum.nu>

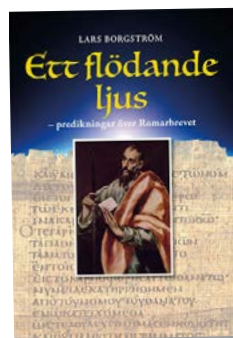
Viktig och aktuell litteratur från Biblicum:

Ett flödande ljus – predikningar över Romarbrevet

En bibelutläggande förkunnelse med 33 predikningar av Lars Borgström.

Predikningarna finns även som videoföreläsningar.

Pris: 149 kr, två för 199 kr.

Israel och yttersta tiden

Frågan om Israels plats i den yttersta tidens händelser förorsakar ofta förvirring. Det beror vanligen på att man inte förstår de gammaltestamentliga profetiornas plats och funktion. Denna småskrift innehåller tre föreläsningar från Biblicums onlinekurs 13 november 2021.

Pris: 40 kr.

Israel och judarnas återvändande i vår tid

Denna miniskrift, skriven av Seth Erlandsson, har getts ut på läsares önskan. Pris: 30 kr. Köp flera till ett lågt pris och dela ut i din vänkrets! **5 st för 100 kr och 10 st för 150 kr.**

Biblicums förlag: <https://biblicum.nu>
eller per e-post: biblicum@biblicum.se